

Vouchers voor de basisvorming

VOUCHERS *voor de*
BASISVORMING ?

LOKV Nederlands Instituut voor Kunsteducatie

Marjo van Hoorn, LOKV

Bureau Bert de Groot B.V.

Utrecht, 31 januari 2000

1.	INLEIDING	
1.1	Achtergrond	3
1.2	Vraagstellingen	3
1.3	Uitvoering van het onderzoek	3
2.	CULTUUR IN DE BASISVORMING 1996-1997	
2.1.	Secundaire analyse inventarisatieonderzoek Cultuur en School	5
2.2.	Kunstzinnige vakken in de basisvorming	5
2.3.	Culturele activiteiten in de basisvorming 1996-1997	7
2.4.	Conclusies	11
3.	CULTUUR VOOR JONGEREN VAN 12 TOT 16 JAAR	
3.1.	Secundaire analyse onderzoek Cultuurtraject 12-16 na de pilotfase	13
3.2.	Culturele activiteiten in het voortgezet onderwijs	13
3.3.	Conclusies	16
4.	EXEMPLARISCHE BESCHRIJVINGEN	
4.1.	Keuze van de scholen	17
4.2.	Kenmerken	19
4.3.	Culturele activiteiten	20
4.4.	Budget	21
4.5.	Vouchers	23
4.6.	Conclusies	24
5.	CONCLUSIES	
5.1.	Doel en uitvoering van het onderzoek	26
5.2.	Culturele activiteiten in de basisvorming	27
5.3.	Budget voor cultuur in de basisvorming	29
5.4.	Effect van vouchers	30

Bijlagenrapport Vouchers voor de Basisvorming?

Bijlage 1	Fivel College, vestiging Delfzijl
Bijlage 2	Scholengemeenschap Gaasterland, Balk
Bijlage 3	Mollerlyceum, vestiging Ossendrecht
Bijlage 4	Agnieten College, vestiging Nieuwleusen
Bijlage 5	Christelijk College Henegouwen, Rotterdam
Bijlage 6	Johan de Witt College, vestiging Grafisch en Creatief, 's-Gravenhage
Bijlage 7	Gymnasium Felisenum, Velzen Zuid
Bijlage 8	Stedelijk Lyceum, Roermond
Bijlage 9	Christelijke Scholengemeenschap Buitenveldert, Amsterdam
Bijlage 10	Christelijk Griffland College, Soest

1. INLEIDING

1.1 Achtergrond

Het ministerie van OCenW heeft de indruk dat scholen voor voortgezet onderwijs voor wat betreft de basisvorming hun culturele omgeving (nog) onvoldoende gebruiken. Het departement wil weten of deze indruk juist is, en, als er culturele activiteiten voor deze fase worden ondernomen, wat het aandeel receptieve culturele activiteiten¹ daarin is. Voorts wil het departement graag weten hoe scholen op dit moment hun culturele activiteiten financieren omdat men overweegt om voor de basisvorming - net als voor CKV1- vouchers of cultuurbonnen te introduceren.

Tegen deze achtergrond is het LOKV Nederlands Instituut voor Kunsteducatie gevraagd een onderzoek uit te voeren.

1.2 Vraagstellingen

Het onderzoek heeft tot doel de volgende vraagstellingen te beantwoorden:

1. Op welke wijze besteden scholen in de basisvorming aandacht aan cultuureducatie, en aan receptieve culturele activiteiten in het bijzonder?
2. Waaruit bestaat het budget voor cultuureducatieve activiteiten - voor receptieve activiteiten in het bijzonder - en hoe komt dit tot stand?
3. Welk effect mag verwacht worden van de introductie van vouchers op de omvang van de receptieve activiteiten in de basisvorming?

1.3 Uitvoering van het onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd door middel van een secundaire analyse en een serie kwalitatieve interviews met tien scholen voor voortgezet onderwijs.

secundaire analyse

De secundaire analyse betreft de gegevens uit het Inventarisatieonderzoek Cultuur en School² en de data uit het onderzoek naar de Cultuurtrajecten voor jongeren van 12-16 jaar³. Voor het Inventarisatieonderzoek Cultuur en School zijn destijds per convenantgebied vijftien scholen voor voortgezet onderwijs geïnterviewd, in totaal zijn daarmee gegevens beschikbaar gekomen over de culturele activiteiten in de basisvorming op 122 scholen in het schooljaar 1996/1997. Het onderzoek Cultuurtrajecten voor jongeren van 12-16 jaar bevat gegevens over de wijze

¹ Onder receptieve culturele activiteiten wordt hier verstaan: de kennismaking met kunst en cultuur door het bezoeken van een museum, theater, concertzaal of bioscoop of het naar programma's kijken over kunst en cultuur. Hierop kan een theoretische verdieping plaatsvinden onder meer door kennis van terminologie en begrippen; onderscheiden en plaatsen van kenmerken, stijlen, stromingen en context.

² Haanstra, F. Hoorn, M. van. Groot, B. de. (1998). *Inventarisatieonderzoek Cultuur en School. Deel 2: Cultuureducatie op basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs*. LOKV, Utrecht.

³ Hoorn, M. van. Groot, B. de. (1999). *Het Cultuurtraject 12-16 jaar na de pilotfase. Rapportage van een onderzoek*. LOKV, Utrecht.

waarop cultuureducatie plaatsvindt op 89 scholen voor voortgezet onderwijs. Deze laatste gegevens betreffen vooral het schooljaar 1998-1999.

kwantitatieve interviews

Naast bovenstaande gegevens zijn voor dit onderzoek data verzameld bij tien scholen voor voortgezet onderwijs. Deze scholen zijn gekozen uit het bestand van 122 scholen die deel uitmaakten van de steekproef voor het Inventarisatieonderzoek Cultuur en School. Hieruit zijn tien scholen geselecteerd met een verschillende omvang aan cultuureducatieve activiteiten (aflopend van veel naar weinig).

De rectoren / directeuren van deze scholen zijn allereerst geïnterviewd. Daarna zijn de gegevens over de cultuureducatieve activiteiten aangevuld door middel van een interview met de kunst- / cultuurcoördinator. De financiële gegevens zijn door de administrateurs van de scholen aangeleverd.

Met uitzondering van een proefinterview zijn alle interviews telefonisch afgenomen.

2. CULTUUR IN DE BASISVORMING 1996-1997

2.1 Secundaire analyse Inventarisatieonderzoek Cultuur en School

De gegevens in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op het Inventarisatieonderzoek Cultuur en School deel 2, waarin onder andere gegevens zijn verzameld over de culturele activiteiten in het voortgezet onderwijs in het schooljaar 1996-1997. Ze zijn verzameld bij scholen in de acht zogenoemde cultuurconvenantgebieden. Per gebied zijn voor het Inventarisatieonderzoek ongeveer vijftien scholen (willekeurig) geselecteerd en vervolgens geïnterviewd. In totaal zijn zo gegevens verzameld van 122 scholen, verspreid over het hele land, die voor deze secundaire analyse zijn gebruikt.

Omdat de steekproeftrekking indertijd op het niveau van de convenantgebieden heeft plaatsgevonden, zijn de gegevens van het onderzoek echter alleen representatief per convenantgebied en is de sommatie van alle scholen in deze acht gebieden niet representatief voor heel Nederland. Met name het aandeel van de scholen in de steden Amsterdam, Rotterdam en Den Haag is oververtegenwoordigd. Het onderzoeksverslag uit 1998 constateert echter op basis van een vergelijking met landelijke cijfers dat verwacht mag worden dat de gegevens een redelijk betrouwbaar beeld geven van de situatie in het voortgezet onderwijs in het schooljaar 1996-1997 in het hele land.

Het totaal aantal scholen waarop dit deel van de secundaire analyse is gebaseerd is, zoals gezegd 122. Bij de analyse zijn vier populaties onderscheiden:

- 1) vbo / mavo scholen met uitsluitend vbo en / of mavo (n=30 scholen)
- 2) havo / vwo-scholen scholen met uitsluitend havo en / of vwo (n=17 scholen)
- 3) vbo / mavo-scholen gecombineerd met havo en / of vwo (n=75 scholen)
- 4) havo / vwo-scholen gecombineerd met vbo en / of mavo (n=75 scholen)

De basispopulatie van de beide categorieën combinatiescholen (3 en 4) is gelijk en betreft dezelfde 75 scholen. Voor de secundaire analyse zijn de gegevens van deze scholen echter gesplitst in data die voor het vbo / mavo gelden, en data die voor havo / vwo gelden. Het gaat dus om twee afzonderlijke onderzoekspopulaties.

2.2 Kunstzinnige vakken in de basisvorming

Tabel 1

Percentage scholen waar het in de tabel genoemde kunstzinnig vak in de basisvorming wordt gegeven.

n=122	Handen- arbeid	Tekenen	Textiele werkvor m	AV- vorming	Muziek	Dans	Drama
Scholen	90	99	12	1	93	3	18

Het is nog steeds zo – en dat bevestigen ook Inspectierapporten (onderwijsinspectie) en de rapportages van het PMVO (Procesmanagement Voortgezet Onderwijs) – dat de meest aangeboden kunstzinnige vakken in het voortgezet onderwijs de ‘traditionele’ vakken tekenen, muziek en handenarbeid zijn. Textiele werkvormen, sedert een kleine twintig jaar examenvak, wordt, zoals te zien is in tabel 1, overvleugeld door het vak drama.

Tabel 2

Percentage scholen dat in de basisvorming receptieve activiteiten aanbiedt, gekoppeld aan kunstzinnige vakken.

	n =122	n =110	n =121	n =15	n =1	n =113	n =4	n = 22
	Gemiddeld	Handenarbeid	Tekenen	Textiele werkvormen	AV-vorming	Muziek	Dans	Drama
Bk-museum/ Tentoonstelling	63	62	63	60	100	64	50	82
Concert Klassieke muziek	21	20	22	-	-	23	25	18
Concert Niet-klassieke muziek	24	25	24	20	-	24	25	27
Toneel	49	46	50	47	100	50	75	50
Dansvoorstelling	35	33	35	13	-	36	-	41
Musical / Opera	4	4	4	-	-	4	25	5
Filmvoorstelling	45	44	45	53	100	47	50	50
Voordracht schrijver	22	22	22	13	-	23	25	18
Historisch museum	57	57	58	60	100	59	50	59
Archief	8	9	8	13	-	8	-	18
Monument / archeo- logie / stadswandeling	48	46	49	47	100	49	50	73
Cultureel erfgoed: leskist/ tentoonstelling	2	2	2	-	-	2	-	5

Tabel 2 laat zien, dat op scholen waar een minder traditioneel vak zoals drama gegeven wordt, de leerlingen relatief veel beeldende kunstmusea of -tentoonstellingen bezoeken, meer

dansvoorstellingen bijwonen, en dat er meer receptieve activiteiten op het cultureel erfgoed terrein georganiseerd worden.

Scholen waar dans en / of audiovisuele vorming in de basisvorming wordt aangeboden wijken op receptief terrein ook af van het gemiddelde, maar door de geringe aantallen scholen die het betreft, is het niet mogelijk hieraan conclusies te verbinden.

Van de activiteiten die het meest worden ondernomen scoort bezoek aan een museum of tentoonstelling beeldende kunst het hoogst, op de voet gevolgd door bezoek aan een historisch museum, bezoek aan toneelvoorstellingen en filmvoorstellingen. Het laagst scoren cultureel erfgoed tentoonstellingen of – leskisten (zie ook DUO Market Research⁴).

2.3 Culturele activiteiten in de basisvorming 1996-1997

Tabel 3

Gemiddeld aantal receptieve activiteiten in de basisvorming naar onderwijstype.

Onderwijstype	Activiteiten
Vbo/mavo op scholen met alleen vbo en / of mavo (n=30)	3,1
Vbo/mavo op combinatiescholen (n=75)	3,4
Havo/vwo op scholen met alleen havo en / of vwo (n=17)	4,4
Havo/vwo op combinatiescholen (n=75)	3,9

Er vinden op scholen met vbo / mavo gemiddeld 3,1 receptieve, culturele activiteiten in de basisvorming plaats. Op combinatiescholen is het aantal culturele activiteiten van vbo / mavo groter en ligt dit gemiddelde op 3,4.

Bij havo- en vwo scholen is het beeld juist omgekeerd: scholen met alleen havo / vwo hebben een hoger gemiddelde (4,4) dan havo / vwo op combinatiescholen (3,9).

⁴ Zie bijvoorbeeld: Onderzoek algemeen voortgezet onderwijs convenantsgebied Amsterdam: inventarisatie culturele activiteiten: criteria voor deelname cultuurprojecten. DUO Market Research, Utrecht, 1999, Onderdeel van: Grinsven, V. Monnik. K. van. (1999). *Onderzoeksrapportages cultuureducatie Erfgoed Actueel en Cultuur en School* Utrecht.

Tabel 4

Gemiddeld aantal receptieve activiteiten in de basisvorming naar de plaats waar ze worden bijgewoond.

Onderwijstype	Gemiddeld totaal	Altijd op school	School en theater	Altijd in theater
Vbo/mavo op scholen met alleen vbo en / of mavo (n=30)	3,1	4,0	3,6	2,3
Vbo/mavo op combinatiescholen (n=75)	3,4	3,7	3,7	2,7
Havo/vwo op scholen met alleen havo en / of vwo (n=17)	4,4	3,0	4,8	4,3
Havo/vwo op combinatiescholen (n=75)	3,9	4,3	4,2	3,0

Uit deze tabel blijkt onder andere dat scholen die met hun leerlingen uitsluitend *buitenschools* toneel-, muziek- en dansvoorstellingen bijwonen, in de basisvorming het minst aantal culturele activiteiten ondernemen (vergelijk per onderwijstype de kolom ‘altijd in theater’ met die met ‘gemiddeld totaal’).

Tabel 5

Gemiddeld aantal receptieve activiteiten in de basisvorming naar de mate waarin scholen gebruikmaken van de diensten van een steunfunctie-instelling.

Onderwijstype	Gemiddeld totaal	Nooit	Soms	Altijd
Vbo/mavo op scholen met alleen vbo en / of mavo (n=30)	3,1	2,8	3,2	4,7
Vbo/mavo op combinatiescholen (n=75)	3,4	2,6	3,7	4,8
Havo/vwo op scholen met alleen havo en / of vwo (n=17)	4,4	4,0	4,3	6,0
Havo/vwo op combinatiescholen (n=75)	3,9	3,3	3,8	5,2

Uit *tabel 5* blijkt dat als scholen – en dit geldt voor alle schooltypen - gebruik maken van de diensten van een steunfunctie-instelling, het gemiddeld aantal culturele activiteiten dat zij in de basisvorming ondernemen hoger is (vergelijk per onderwijstype de kolom ‘altijd’ met die met ‘gemiddeld totaal’).

Tabel 6

Gemiddeld aantal receptieve activiteiten in de basisvorming naar de mate waarin scholen deze direct met de aanbieder regelen.

Onderwijstype	Gemiddeld totaal	Nooit	Soms	Altijd
Vvbo/mavo op scholen met alleen vbo en / of mavo (n=30)	3,1	3,0	2,8	3,6
Vbo/mavo op combinatiescholen (n=75)	3,4	2,5	3,5	3,2
Havo/vwo op scholen met alleen havo en / of vwo (n=17)	4,4	5,0	4,6	4,0
Havo/vwo op combinatiescholen (n=75)	3,9	4,5	4,0	3,6

Tabel 6 laat zien dat vbo / mavo scholen die direct met de aanbieder van de culturele activiteit afspraken maken, in de basisvorming meer culturele activiteiten dan het gemiddelde hebben, maar nog altijd minder dan wanneer de steunfunctie bemiddelt.

Bij de twee havo / vwo categorieën scholen is dit anders: zij hebben dan minder activiteiten. Een vergelijking met tabel 5 leert dat de havo / vwo scholen die gebruik maken van steunfunctie-instellingen juist dan meer culturele activiteiten hebben in de basisvorming.

Tabel 7

Gemiddeld aantal receptieve activiteiten in de basisvorming naar de wijze waarop deze worden gefinancierd.

Onderwijstype	Gemiddeld totaal	Ouderbijdrage	Schoolfonds	Combi ouders / school
Vbo/mavo op scholen met alleen vbo en / of mavo (n=30)	3,1	2,8	3,1	3,4
Vbo/mavo op combinatiescholen (n=75)	3,4	2,7	3,0	3,7
Havo/vwo op scholen met alleen havo en / of vwo (n=17)	4,4	3,3	6,0	4,6
Havo/vwo op combinatiescholen (n=75)	3,9	3,1	3,5	4,1

Het blijkt - uit bovenstaande tabel - dat wanneer de culturele activiteiten in de basisvorming zowel door het schoolfonds als door de ouders worden gefinancierd, er meer activiteiten plaatsvinden.

Tabel 8

Percentage scholen dat in de basisvorming de genoemde receptieve activiteiten aanbiedt.

Receptieve activiteiten	vbo/mavo (n = 30)	vbo/mavo op combina- tiescholen (n = 75)	havo/vwo (n = 17)	havo/vwo op combinatie- scholen (n = 75)
Museum/ tentoonstelling (Bk)	50	59	71	67
Klassiek concert	10	23	29	24
Niet-klassiek concert	17	29	12	27
Toneelvoorstelling	53	41	65	43
Dansvoorstelling	37	35	29	35
Musical/Opera	3	4	6	3
Filmvoorstelling	47	39	53	41
Voordracht schrijver	20	21	12	24
Cult.erfgoed /Hist.museum	30	48	82	63
Archief	10	4	18	5
Monument / Archiefplaats Stadswandeling	30	31	59	52
Leskist / Cultureel erfgoed	3	1	-	1

Tabel 8 laat zien dat bezoek aan musea voor beeldende kunst of aan tentoonstellingen op dat gebied in alle categorieën scholen het hoogst scoort. Daarna volgt het bezoek aan toneelvoorstellingen, met op kleine afstand bezoek aan filmvoorstellingen. In bijna alle gevallen scoren de twee havo / vwo categorieën het hoogst (maar dat wisten we al); met een kleine uitzondering voor wat betreft de niet-klassieke concerten, dansvoorstellingen en voordracht schrijvers, deze scoren op vbo / mavo hoger.

Tabel 9

Gemiddeld aantal receptieve activiteiten in de basisvorming op scholen waar leerlingen aan de genoemde activiteit deelnemen.

Receptieve activiteiten	vbo/mavo (n = 30)	vbo/mavo op combinatie scholen (n = 75)	havo/vwo (n = 17)	havo/vwo op combinatie scholen (n = 75)
Uitgave schoolkrant	2,9	3,8	4,5	4,2
Schoolkoor	1,3	3,5	4,9	3,9
Schoolorkest	2,3	3,5	4,6	4,0
Schoolband	3,9	3,8	5,1	4,2
Toneel spelen	3,8	3,5	4,2	4,1
Dansen	6,0	4,7	7,0	4,8
Filmen/fotograferen	3,0	3,9	5,3	4,1
Proza/poëzie voordragen	-	4,0	4,3	3,7
Beeldend vormgeven	2,3	3,8	3,6	4,5
Cultureel erfgoed	-	4,0	6,0	4,0
Totaal gemiddeld	3,1	3,4	4,4	3,9

Tabel 9 laat de verschillen c.q. samenhang zien tussen het gemiddeld aantal receptieve activiteiten en het de actieve cultuurbeoefening van leerlingen op de scholen. Scholen die over een schoolband beschikken en / of waar leerlingen dansen, hebben een meer dan gemiddeld aantal receptieve activiteiten in de basisvorming.

2.4. Conclusies

Uit de secundaire analyse van het Inventarisatieonderzoek Cultuur en School deel 2 kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- De meest aangeboden kunstzinnige vakken in de basisvorming van het voortgezet onderwijs zijn de ‘traditionele’ vakken tekenen, muziek en handenarbeid. Daar waar textiele werkvormen bij deze groep hoorde, verliest dit vak sterk terrein ten faveure van het vak drama.
- Het is opmerkelijk dat in de basisvorming op scholen waar een minder traditioneel vak zoals drama gegeven wordt, relatief veel beeldende kunstmusea of -tentoonstellingen bezocht worden, meer dansvoorstellingen worden bijgewoond en er voor leerlingen meer receptieve activiteiten op het cultureel erfgoed terrein worden georganiseerd. Kortom:

scholen die nieuwe kunstvakken een plaats geven in het kerncurriculum zijn cultureel actievere scholen dan de scholen waar dit niet het geval is.

- Op scholen met vbo / mavo vinden gemiddeld 3,1 receptieve, culturele activiteiten in de basisvorming plaats. Op combinatiescholen is het aantal culturele activiteiten van vbo / mavo groter en ligt dit gemiddelde op 3,4. Bij het havo en vwo is het beeld juist omgekeerd: scholen met alleen havo / vwo hebben een hoger gemiddelde (4,4) wat receptieve culturele activiteiten betreft dan havo / vwo op combinatiescholen (3,9).
- Van de receptieve activiteiten die in de basisvorming het meest worden ondernomen scoort bezoek aan een museum of tentoonstelling beeldende kunst het hoogst, op de voet gevolgd door bezoek aan een historisch museum, toneelvoorstellingen en filmvoorstellingen. Het laagst scoort cultureel erfgoed tentoonstellingen of – leskisten. In bijna alle gevallen scoren de twee havo / vwo categorieën het hoogst met een kleine uitzondering voor wat betreft de niet-klassieke concerten, dansvoorstellingen en voordrachten van schrijvers. Deze activiteiten scoren op vbo / mavo hoger.
- Als scholen een aanbod voor hun leerlingen hebben op het gebied van de actieve kunst- of cultuurbeoefening in de basisvorming, zoals dansworkshops of schoolbandjes, dan zijn er ook meer receptieve activiteiten.
- Scholen die met hun leerlingen uitsluitend *buitenschools* toneel-, muziek- en dansvoorstellingen bijwonen, ondernemen met hun leerlingen in de basisvorming het minst aantal culturele activiteiten.
- Als scholen – voor wat betreft alle schooltypen - gebruik maken van de diensten van een steunfunctie-instelling, is het gemiddeld aantal culturele activiteiten dat zij in de basisvorming ondernemen hoger. Als scholen deze receptieve activiteiten direct met de aanbieder regelen, dan ondernemen vbo / mavo scholen meer activiteiten dan havo / vwo scholen.
- Scholen kunnen culturele activiteiten op verschillende manieren bekostigen; uit het schoolfonds, uit de ouderbijdrage of uit een combinatie van beide. Soms is het ook zo dat scholen daar bovenop ook leerlingen een eigen bijdrage per activiteit vragen. Het blijkt dat als de culturele activiteiten in de basisvorming zowel door het schoolfonds als door de ouders worden gefinancierd, er meer plaatsvinden.

3. CULTUUR VOOR JONGEREN VAN 12 TOT 16 JAAR

3.1 Secundaire analyse onderzoek Cultuurtraject 12-16 na de pilotfase

In 1995 startte op tien locaties het LOKV pilot-project Cultuurtraject 12-16 jaar. Met dit project beoogde het LOKV structurele(re) samenwerkingsverbanden tussen steunfunctie-instellingen, lokale of regionale culturele instellingen en het voortgezet onderwijs tot stand te brengen. Deze doelstelling geldt ook voor de opvolger van de pilot, *het Cultuurtraject II*. De samenwerking tussen scholen en culturele instellingen moet leiden tot een netwerk van voorzieningen op het terrein van kunst en cultuur voor jongeren van 12 tot 16 jaar. Bij het Cultuurtraject II voert het LOKV een ander beleid dan destijds bij de pilot. Het instituut adviseert bij de voorbereiding en de uitvoering van het project, verzorgt begeleiding tijdens de uitvoering en kent een stimuleringsbijdrage toe voor de kosten van culturele activiteiten. Om deze werkzaamheden goed te kunnen uitvoeren is het van belang te weten hoe de oorspronkelijke Cultuurtrajecten nu functioneren. Samen met Bureau Bert de Groot heeft het LOKV daarom in 1999 een ‘stand van zaken’-onderzoek op negen van de tien deelnemende locaties uitgevoerd. Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt heeft op verzoek van het LOKV een zelfde onderzoek op de tiende locatie, in Amsterdam, uitgevoerd.

Van negen deelnemende plaatsen* zijn de gegevens die over het voortgezet onderwijs zijn verzameld, beschikbaar voor de secundaire – en daarmee nadere analyse. Het gaat in totaal om 89 scholen in de volgende regio's: Doetinchem, Nijmegen, Den Helder, Deventer, Enschede, delen van de provincie Zuid-Holland en de gehele provincie Utrecht. De gegevens zijn dus niet representatief voor geheel Nederland, maar geven door de spreiding van de cultuurtrajecten over het land wel een indicatie.

Van deze 89 scholen waren er 52 betrokken bij de cultuurtrajecten en 37 niet. In de volgende paragraaf volgen enkele gegevens uit dit onderzoek die voor de invoering van vouchers in de basisvorming van belang kunnen zijn. De gegevens betreffen de leeftijdsgroep 12-16 jarigen.

3.2 Culturele activiteiten in het voortgezet onderwijs

In het onderzoek naar de cultuurtrajecten is gevraagd aan de scholen of zij buiten de kunstvakken die zij in het kerncurriculum een plaats hebben gegeven, en buiten het cultuurtraject, nog extra culturele activiteiten hebben voor jongeren van 12-16 jaar. Bij de antwoorden op deze vraag viel het op, dat scholen met alleen vbo en / of mavo minder extra activiteiten ondernemen dan scholen met havo en / of vwo of combinatiescholen.

Tabel 10*Percentage van scholen die extra culturele activiteiten aanbieden, naar aard van de activiteit (n=89)*

	Actief in school	Actief Buiten school	Receptief in school	Receptief buiten school
Kunsttentoonstelling	9	16	1	38
Klassieke muziek	19	4	12	6
Niet-klassieke muziek	36	-	22	6
Toneel	52	4	30	16
Dans	20	-	12	-
Musical / Opera	32	6	10	-
Film	-	-	19	28
Literaire voordracht	4	-	9	4
Historische Tentoonstelling	3	9	1	23
Archief	-	-	-	-
Monument / archeologie	-	6	-	10
Adoptie monument	-	6	-	-
Kortingsregeling	-	3	-	16
Open dag cultuur	-	-	-	1
Project op maat	16	13	10	3

Uit *tabel 10* blijkt dat ruim driekwart van de scholen inderdaad extra culturele activiteiten aanbiedt voor de groep leerlingen 12 – 16 jaar. De actieve kunstbeoefening van de leerlingen op de scholen betreft vooral toneel spelen, niet-klassieke muziek maken en het uitvoeren van een musical of opera. Buiten het schoolgebouw vindt relatief weinig actieve kunstbeoefening plaats. Voorzover dit er is betreft dit de beeldende kunst en het cultureel erfgoed. De receptieve kunstbeoefening scoort het hoogst buiten de school. Dit geldt met name voor bezoeken aan (beeldende) kunsttentoonstellingen, op afstand gevolgd door filmvoorstellingen en historische tentoonstellingen. *In* de school is het bijwonen van een toneelvoorstelling het populairst, gevolgd door een concert van niet-klassieke muziek. Hierbij dient te worden opgemerkt, dat in deze tabel alleen die activiteiten worden genoemd die buiten het reguliere kerncurriculum vallen en dus niet in het kader van Domein D van de kerndoelen voor de basisvorming⁵ worden ondernomen.

⁵ Ministerie van OcnW. (1998). *Kerndoelen basisvorming 1998–2003. Relaties in Beeld*. Den Haag.

Tabel 11

Scholen gevraagd naar de knelpunten bij de invoering van extra culturele activiteiten voor leerlingen van 12-16 jaar (in procenten, n=89)

	Geen enkel knelpunt	Bij het ontwikkelen	Bij de uitvoering	Bij de financiering
alleen vbo/mavo	23	27	14	73
alleen havo/vwo	40	10	20	40
Combinatiescholen	18	19	28	68
alle scholen	21	20	24	66

Uit *tabel 11* blijkt dat de problemen rond de extra culturele activiteiten vooral op financieel vlak liggen. Maar liefst tweederde van alle scholen geeft te kennen knelpunten op dit terrein te hebben. Dit geldt met name voor de scholen met alleen vbo en / of mavo, en in iets mindere mate voor de combinatiescholen.

Voorts was de vraag in het onderzoek naar de cultuurtrajecten, of de scholen plannen hebben - buiten de reguliere vakken in het kerncurriculum van de basisvorming - het cultureel aanbod voor jongeren van 12-16 jaar uit te breiden. Onderstaande tabel geeft de percentages van de scholen weer die al dan niet plannen hebben, in relatie tot de eventuele knelpunten die de scholen daarmee hebben.

Tabel 12

Scholen met en zonder plannen voor extra culturele activiteiten voor leerlingen van 12-16 jaar, naar knelpunten bij hun cultuureducatief onderwijs (in procenten, n=89)

	Wel en geen knelpunt	Geen enkel knelpunt	Knelpunt bij ontwikkelen	Knelpunt bij uitvoering	Knelpunt bij financiering
heeft geen plannen	41	42	29	45	41
heeft al voldoende aanbod	17	11	6	15	19
bereidt nieuwe culturele activiteiten voor	42	47	65	40	40
Totaal	100	100	100	100	100

Tabel 12 wijst uit dat ruim veertig procent van de scholen extra culturele activiteiten voor jongeren van 12-16 jaar voorbereidt. Een vergelijkbaar percentage van de scholen heeft echter géén plannen. Opvallend is dat de zogenoemde combinatiescholen minder plannen hebben dan scholen met alleen vbo / mavo of havo / vwo. Dit komt waarschijnlijk doordat relatief veel combinatiescholen van mening zijn al voldoende cultureel aanbod te hebben. Scholen die vinden al voldoende aanbod te hebben, rapporteren de minste knelpunten. Zij die zich voorbereiden op

uitbreiding van het aanbod, hebben relatief meer problemen bij het ontwikkelen van het culturele aanbod.

Op financieel terrein rapporteren de scholen met plannen geen extra problemen te hebben. Het zijn juist de scholen die al voldoende aanbod hebben die iets vaker knelpunten ondervinden op het gebied van de financiering.

3.3 Conclusies

Uit de secundaire analyse van het onderzoek Het Cultuurtraject 12-16 jaar, na de pilotfase kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Scholen die een cultuurtraject hebben, ondernemen daarbuiten ook nog extra culturele activiteiten wees het onderzoek Cultuurtraject 12-16 jaar uit. Ruim driekwart van de ondervraagde scholen (n=89) doet dat. Daarbij valt op dat de scholen met alleen vbo en / of mavo dat minder doen dan scholen met havo en / of vwo of combinatiescholen.
- Deze extra activiteiten laten zich als volgt karakteriseren: als het gaat om *actieve* kunstbeoefening is dat vooral toneel spelen, niet-klassieke muziek maken en het uitvoeren van een musical of opera in de school. Buiten het schoolgebouw vindt relatief weinig actieve kunstbeoefening plaats, de scholen halen op het gebied van actieve kunstbeoefening dus meer naar binnen, dan dat zij hun leerlingen naar aanbieders op dat gebied laten gaan.

Als het gaat om *receptieve* kunstbeoefening dan trekken de leerlingen er meestal op uit en bezoeken de instellingen die op dat gebied een aanbod hebben. Dit geldt met name voor bezoeken aan (beeldende) kunsttentoonstellingen, op afstand gevolgd door filmvoorstellingen en historische tentoonstellingen. Daar waar de school binnen de muren receptief aanbod heeft, is de toneelvoorstelling het populairst, gevolgd door een concert van niet-klassieke muziek.

- Bij de invoering van de extra activiteiten ondervinden de scholen de meeste problemen op financieel vlak. Maar liefst tweederde van alle scholen geeft te kennen knelpunten op dit terrein te hebben. Dit geldt met name voor de scholen met alleen vbo en / of mavo, en in iets mindere mate voor de combinatiescholen.
- Ruim veertig procent van de scholen hebben plannen om de culturele activiteiten voor jongeren van 12-16 jaar – buiten wat er in het kerncurriculum nu plaatsvindt – uit te breiden. Een vergelijkbaar percentage van de scholen heeft echter géén plannen. De zogenoemde combinatiescholen hebben minder plannen hebben dan scholen met alleen vbo / mavo of havo / vwo. Dit komt waarschijnlijk doordat relatief veel combinatiescholen van mening zijn al voldoende cultureel aanbod te hebben. Scholen die vinden al voldoende aanbod te hebben, rapporteren de minste knelpunten. Zij die zich voorbereiden op uitbreiding van het aanbod, hebben relatief meer problemen bij het ontwikkelen van het culturele aanbod (welk, voor wie, waar?).
- Op financieel terrein rapporteren de scholen met plannen geen extra problemen te hebben. Het zijn juist de scholen die al voldoende aanbod hebben die iets vaker knelpunten ondervinden op dit gebied.

4. EXEMPLARISCHE BESCHRIJVINGEN

4.1 Keuze van de scholen

Dit hoofdstuk beschrijft – samengevat - tien voorbeelden van hoe scholen voor voortgezet onderwijs vormgeven aan cultuureducatie in de basisvorming. De beschrijving is kwalitatief en heeft tot doel inzicht te geven hoe op dit moment de leerlingen van de basisvorming - onder andere in het kader van de kerndoelen van domein D - kennismaken met de professionele kunsten, hoe dit door de school gefinancierd wordt en wat de mening van de scholen is over de introductie van dergelijke vouchers.

Kerndoelen

In het voorjaar van 1998 verscheen de publicatie Kerndoelen basisvorming 1998 – 2003. Deze (herziene) kerndoelen werden op 1 augustus 1998 van kracht. In vergelijking met de kerndoelen 1993 – 1998 zijn de kerndoelen inhoudelijk nauwelijks gewijzigd. Voor wat betreft de kunstvakken is er echter één opvallende verandering. Leerlingen in de basisvorming moeten in het kader van de vakken beeldende vorming, dans, drama of muziek minstens één beeldende tentoonstelling dan wel een dans-, theater-, of muziekvoorstelling bezoeken en daarvan verslag doen (Domein D).

Kwalitatieve analyse

Om een antwoord te kunnen geven op de vragen hoe op dit moment de leerlingen van de basisvorming - onder andere in het kader van de kerndoelen van domein D - kennismaken met de professionele kunsten, hoe dit door de school gefinancierd wordt en wat de mening van de scholen is over de introductie van vouchers zijn tien scholen geselecteerd uit het bestand van 122 scholen voor voortgezet onderwijs uit het eerdergenoemde Inventarisatieonderzoek 'Cultuur en School' deel 2.

Bij de keuze van scholen is gelet op het 'culturele karakter' van de scholen. Zo zijn er scholen die weinig receptieve cultuureducatie aanbieden, variërend tot scholen die zeer veel aanbieden op receptief, cultuureducatief gebied. Bij de selectie van de scholen is ook rekening gehouden met de spreiding over het gehele land. Er zijn per school meerdere interviews gehouden.

Geïnterviewd zijn allereerst de rectoren of directeuren van de scholen, daarna de cultuurcoördinatoren en tot slot de persoon die verantwoordelijk is voor de financiële administratie. In enkele gevallen bleek dezelfde persoon de betreffende taken te vervullen en zijn de vragen dus door één persoon beantwoord.

De tien scholen

De tien geselecteerde scholen zijn:

- Fivel College, vestiging Delfzijl;
- Scholengemeenschap Gaasterland, Balk;
- Mollerlyceum, vestiging Ossendrecht;
- Agnieten College, vestiging Nieuwleusen;
- Christelijk College Henegouwen, Rotterdam;
- Johan de Witt College, vestiging Grafisch en Creatief, 's-Gravenhage;
- Gymnasium Felisenum, Velzen Zuid;
- Stedelijk Lyceum, Roermond;

- Christelijke Scholengemeenschap Buitenveldert, Amsterdam;
- Christelijk Griffland College, Soest.

In het Bijlagenrapport Vouchers voor de Basisvorming? staat elke school uitvoerig beschreven.

4.2 Kenmerken

Tabel 13

Overzicht kenmerken geïnterviewde scholen.

Kenmerken	Fivel Delfzijl	Gaasterland Balk	Mollerlyceum Ossendrecht	Agnieten Nieuwleusen	Henegouwen R'dam	Johan de Witt Den Haag	Felisenum Velzen	Sted. Lyceum Roermond	Buitenveldert A'dam	Grif tland Soest
schooltype	ivbo / vbo mavo / havo vwo	vmbo	ivbo vbo	vbo mavo havo	mavo havo vwo	vmbo havo	gymnasium	vbo / mavo havo / vwo	mavo / havo vwo	mavo / havo vwo
aantal lln 1 ^e jaar	315	108	90	58	89	64	86	340	201	299
aantal lln 2 ^{de} jaar	215	106	90	48	139	64	77	305	201	254
aantal lln 3 ^{de} jaar	204	55	85	30	140	94	67	234	190	247
aantal lln 1 ^e t/m 3e leerjaar	734	269	265	136	368	222	230	879	592	800
aantal lln school	1.123	314	350	160	609	291	421	1.222	897	1.202
handenarbeid	ja	ja	ja	-	-	-	-	ja	-	ja
tekenen	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
textiele werkvormen	-	-	-	-	-	ja	-	-	-	-
beeldende vorming tehatex	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
av-vorming	-	-	-	-	-	ja	-	-	-	-
muziek	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
dans	-	-	-	-	-	ja	-	-	-	-
drama	-	-	-	-	-	ja	-	-	-	-

4.3 Culturele activiteiten

Tabel 14

Overzicht culturele activiteiten in de basisvorming van de geïnterviewde scholen.

Activiteiten	Fivel Delfzijl	Gaasterland Balk	Mollerlyceum Ossendrecht	Agnieten Nieuwleusen	Henegouwen R'dam	Johan de Witt Den Haag	Felisenum Velzen	Sted. Lyceum Roermond	Buitenveldert A'dam	Griffland Soest
Domein D buitenschools	concert	literair	culturele reis	b.k. hist. museum	b.k. concert theater dans film	b.k. concert theater dans film hist. museum	b.k. concert theater dans film hist. museum	b.k. theater dans	b.k. concert	b.k. concert theater dans
Domein D binnenschools	concert	b.k. toneel film	theater dans	theater hist. museum tentoonstelling	b.k. concert theater dans film	-	b.k. concert theater dans	theater film	concert theater	b.k. concert dans
Extra buitenschools	-	hist. museum	-	-	b.k.	culturele reis	-	-	-	hist. museum
Extra binnenschools	-	intercultureel lezingen	-	schrijver op school	schrijver op school	-	schrijver op school	schrijver op school	-	-

4.4 Budget

Tabel 15

*Budgetten voor culturele activiteiten en de kosten die daaruit betaald worden. (*Budget is gecombineerd met bovenbouw / tweede fase)*

	Fivel Delfzijl	Gaasterland Balk	Mollerlyceum Ossendrecht	Agnieten Nieuwleusen	Henegouwen R'dam	Johan de Witt Den Haag	Felisenum Velzen	Sted. Lyceum Roermond	Buitenveldert A'dam	Griffland Soest
Budget in fl.	10.000* plus bijdrage lln	4.600	20.000* plus bijdrage lln	2.500	13.600	29.500*	6.000	15.000*	3.000 plus ?	13.000
Posten die uit het budget worden betaald:										
- Extra taakuren	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee
- Materialen kunstvakken	nee	ja	soms	nee	ja	nee	?	ja	ja	nee
- Lesmaterialen	nee	ja	soms	nee	ja	ja	?	ja	ja	nee
- Toegang musea theater, concert	ja	ja	nee	ja	ja	ja	?	ja	ja	ja
- Uitkoop voorstellingen	ja	ja	nee	ja	ja	ja	?	nee	ja	nee
- Gastdocenten	ja	ja	ja	nee	ja (work-shops)	ja	?	nee	ja	nee
- Vervoerskosten	ja	ja	ja	nee	nee	ja	?	ja	nee	nee
- Inhuren advies en steunfunctie	nee	nee	nee	nee	nee	ja	?	nee	nee	ja
- Bijscholing vakdocenten	nee	nee	nee	nee	nee	ja	?	nee	nee	nee
- Kosten kunstcoördinator	nee	nee	nee	nee	nee	nee	?	nee	nee	nee

Tabel 16*Budgetten, aantal leerlingen en aantal culturele activiteiten in de basisvorming.*

	Fivel Delfzijl	Gaasterland Balk	Mollerlyceum Ossendrecht	Agnieten Nieuweusen	Henegouwen R'dam	Johan de Witt Den Haag	Felisenum Velzen	Sted. Lyceum Roermond	Buitenveldert A'dam	Griffland Soest
Budget uit financiering OcenW in guldens	4.000*	500	15.000*	1.500	11.000	5 à 10.000*	3.000	3.000*	3.000	5.000
Budget uit Ouderbijdrage in guldens	6.000*	4.100	5.000*	-	2.600	22.000*	3.000	12.000*	?	8.000
Budget uit Andere bron	eigen bijdra- ge leerling	-	eigen bijdra- ge leerling	1.000 subsidie gem.	-	-	-	-	-	-
Aantal leerlingen basisvorming	734	214	265	106	368	222	230	879	592	800
Totaal aantal leerlingen	1123	314	350	160	609	291	421	1222	897	1202
Gemiddeld budget per leerling in guldens	8,90 **	21,49	57,14**	22,59	36,95	101,37**	26,08	12,27**	?	16,25
Aantal activiteiten domein D, leerjaar 1 t/m 3	2	6	2	6	30	13	31	15	12	8
Aantal extra activiteiten, leerjaar 1 t/m 3	0	4	0	2	4	1	3	3	0	3

* Budget is gecombineerd met bovenbouw / tweede fase.

**Gemiddeld budget per leerling is berekend door het budget voor de gehele school te delen door het aantal leerlingen.

4.5 Vouchers

Tabel 17

Overzicht prioriteiten bij besteding van eventuele extra gelden (lees: vouchers)

	Fivel Delfzijl	Gaasterland, Balk	Mollerlyceum Ossendrecht	Agnieten Nieuwleusen	Henegouwen R'dam	Johan de Witt Den Haag	Felisenum Velzen	Sted. Lyceum Roermond	Buitenveldert A'dam	Griffland Soest
Prioriteit 1	toegang musea	extra taakuren	toegang musea theater concert	uitkoop	activiteiten waar Iln aan meedoen	toegang musea theater concert	extra taakuren	extra taakuren	extra taakuren	alles
Prioriteit 2	gastdocenten	toegang musea theater concert	vervoerskosten	vervoerskosten	toegang musea theater concert uitkoop vervoer	uitkoop	lesmateriaal	toegang musea theater concert vervoer	gastdocenten	alles
Prioriteit 3	toegang theater concert	gastdocenten	-	lesmateriaal	-	taakuren gastdocenten steunfunctie	uitkoop	aanschaf materialen	lesmateriaal	alles

Gevraagd is naar de ervaringen van de scholen met de vouchers voor het CKV. Hierop kon nog geen enkele school een antwoord geven omdat de vouchers pas recentelijk geïntroduceerd zijn en er nog geen ervaringen mee zijn opgedaan.

Alle scholen zijn van mening dat de vouchers voor de basisvorming direct aan de scholen beschikbaar gesteld zouden moeten worden. Als er een dergelijke regeling komt, zullen de scholen er allemaal graag gebruik van maken.

Tot slot is de scholen advies gevraagd over hoe voorkomen kan worden dat de subsidie voor de vouchers het bestaande budget voor cultuur in de basisvorming niet vervangt, maar daadwerkelijk vergroot. Over het algemeen is men het erover eens dat dit het beste voorkomen kan worden door het geld nadrukkelijk te oormerken en zowel vooraf als achteraf om een verantwoording te vragen door middel van rekeningen of een accountantscontrole.

4.6 Conclusies

- De meest voorkomende vakken die op de tien scholen in de basisvorming worden gegeven zijn tekenen (10), muziek (10) en handenarbeid (5). Vijf scholen bieden drie kunstvakken aan, vier bieden er twee aan en een school (het Johan de Witt) biedt er zelfs zes aan. De meeste scholen zijn combinatiescholen met uitzondering van een vmbo-school en een gymnasium.
- Drie scholen springen eruit als het gaat om het aantal receptieve activiteiten en de variatie daarvan. Dat is het Henegouwen (met zowel binnenschools als buitenschools veel activiteiten voor domein D); het Johan de Witt (met zes kunstvakken in de basisvorming waarvan er drie 'niet traditioneel', dat echter binnenschools geen aanbod receptieve activiteiten biedt) en het enige gymnasium, het Felisenum (met een vol binnen- en buitenschoolsprogramma en nog een extra activiteit).
- Als het gaat om de budgetten valt op dat er vier scholen zijn die geen splitsing basisvorming – bovenbouw aanhouden. Iedere school vult het budget van OCen W aan met een –veelal groter – bedrag uit de ouderbijdrage (combinatie schoolfonds-ouderbijdrage). Over het algemeen zijn de budgetten niet hoog, met uitzondering van het Johan de Witt College.
- Het gemiddeld budget per leerling verschilt nogal. In ieder geval vijf scholen blijven onder de twintig gulden per leerling.
- Het aantal activiteiten dat in het kader van Domein D wordt uitgevoerd is redelijk hoog te noemen. Vijf scholen hebben meer dan tien activiteiten, waarvan twee er zelfs in de dertig. Van de andere vijf springt het Mollerlyceum in het oog met twee activiteiten en toch een tamelijk hoog budget, maar dat is dan ook gecombineerd met de bovenbouw / Tweede fase.
- De meeste uitgaven betreffen de toegangsbewijzen voor musea, theater en concertzalen. Ook de post gastdocenten scoort hoog, gevolgd door uitkoopsommen en vervoerskosten. Het is opmerkelijk dat geen enkele school de post 'extra taakuren' opvoert, terwijl juist deze post op de vraag: *“Stel uw school krijgt per leerling in de basisvorming een bedrag extra voor de deelname aan culturele activiteiten zoals bezoek aan musea, cultureel erfgoed, toneel, dans, concerten, waar zou u dat geld dan het liefst aan besteden?”* verhoudingsgewijs vaak als eerste prioriteit wordt aangegeven.

- Een 'extraatje' voor culturele activiteiten in de vorm van vouchers zou iedere school graag ontvangen. De meeste scholen menen dat deze niet aan leerlingen zouden moeten worden uitgereikt, maar aan scholen (of vakdocenten).
- De posten die prioriteit krijgen als er extra geld beschikbaar komt, corresponderen aardig met de uitgaven die de scholen nu al doen; vooral de toegangsbewijzen krijgen de hoogste prioriteit.

5. CONCLUSIES

5.1 Doel en uitvoering van het onderzoek

Het ministerie van OCenW heeft de indruk dat instellingen voor voortgezet onderwijs in de basisvorming hun culturele omgeving nog onvoldoende gebruiken. Daarom overweegt het departement om voor de basisvorming, net als voor CKV1, vouchers of cultuurbonnen te introduceren.

Maar allereerst wil het departement graag uitgezocht zien of de hiervoor genoemde indruk juist is en welke receptieve activiteiten nu in de basisvorming plaatsvinden (voor de respectieve kunstvakken / disciplines en cultureel erfgoed). Het gaat hierbij vooral om receptieve activiteiten die ondernomen worden in het kader van Domein D (Beschouwen en Beluisteren) van de kerndoelen, en om de 'extra' culturele activiteiten die scholen voor leerlingen mogelijk maken.

Verder wil het departement weten hoe scholen op dit moment culturele activiteiten voor de basisvorming financieren. Tegen deze achtergrond vroeg het departement het LOKV onderzoek uit te voeren.

Het onderzoek had tot doel de volgende vraagstellingen te beantwoorden:

- op welke wijze wordt in de basisvorming aandacht besteed aan cultuureducatie en aan receptieve activiteiten in het bijzonder?
- waaruit bestaat het budget voor cultuureducatieve activiteiten, en voor receptieve activiteiten in het bijzonder, en hoe is dit tot stand gekomen?
- welk effect mag verwacht worden van de introductie van vouchers op de omvang van de receptieve activiteiten in de basisvorming?

Het onderzoek is gestart met een nadere uitwerking van de vraagstellingen in overleg met de opdrachtgever. Vervolgens zijn gegevens verzameld door middel van een secundaire analyse en een serie kwalitatieve interviews.

De secundaire analyse betroffen de gegevens uit het Inventarisatieonderzoek Cultuur en School deel 2 uit 1998 en de data uit het onderzoek naar de Cultuurtrajecten 12-16 jaar na de pilotfase uit 1999.

Daarnaast zijn gegevens verzameld op tien scholen⁶ over hoe op dit moment de leerlingen van de basisvorming - onder andere in het kader van de kerndoelen van domein D - kennismaken met de professionele kunsten, hoe dit door de school gefinancierd wordt en wat de mening van de scholen is over de introductie van vouchers voor de basisvorming.

De scholen zijn geselecteerd uit de scholen die deel uitmaakten van de steekproeven van de hiervoor genoemde onderzoeken. Er is gestreefd naar een gevarieerde selectie bestaande uit scholen met veel en weinig culturele activiteiten. De leidinggevenden van de instellingen voor voortgezet onderwijs is gevraagd hoe het budget voor de cultuureducatie in de basisvorming vastgesteld wordt en er is gevraagd worden om een introductie bij de verantwoordelijken voor het financieel beheer van de school. Deze is daarna geïnterviewd over de exacte omvang en besteding van het budget voor culturele activiteiten. Voorts zijn de (inhoudelijk)

⁶ Zie ook: LOKV. (2000). *Bijlagenrapport Vouchers voor de basisvorming?* Utrecht, januari 2000.

verantwoordelijken voor de cultuureducatie in de basisvorming van de betreffende scholen - de kunst- of cultuurcoördinatoren - bevroegd over de gevolgde beslissingproces inzake de culturele activiteiten, welke vaksecties daarbij een rol spelen, de daarbij gemaakte afwegingen en ondervonden knelpunten, en de daadwerkelijk gerealiseerde receptieve activiteiten. De interviews hebben telefonisch plaatsgevonden.

5.2 Culturele activiteiten in de basisvorming

Op welke wijze wordt in de basisvorming aandacht besteed aan cultuureducatie en aan receptieve activiteiten in het bijzonder?

In het rapport 'Hoe helpen we ze?'⁷ wordt opgemerkt dat er in de basisvorming een grote lacune is op het gebied van culturele activiteiten (pag. 3, punt c).

De uitkomsten uit dit onderzoek wijzen echter beslist niet in die richting.

Kunstvakken

Zowel uit de secundaire analyse als uit de kwalitatieve analyse blijkt dat de meest aangeboden kunstzinnige vakken in de basisvorming van het voortgezet onderwijs de 'traditionele' vakken tekenen, muziek en handenarbeid zijn. Textiele werkvormen verliest als vak in de basisvorming terrein ten opzichte van het relatief nieuwe vak drama. Deze bevindingen komen overeen met Inspectierapporten (onderwijsinspectie) die eerder verschenen en met publicaties van het procesmanagement voortgezet onderwijs (PMVO) over de stand van zaken in de basisvorming. Daar waar scholen meer – en minder traditionele vakken – als vak in de basisvorming invoeren worden er relatief meer culturele activiteiten georganiseerd, ook buiten het Domein D van de kerndoelen om. Kortom: scholen die nieuwe kunstvakken een plaats geven in het kerncurriculum voor de basisvorming zijn cultureel actieve scholen.

Het aantal activiteiten dat in het kader van Domein D wordt uitgevoerd is redelijk hoog te noemen. Uit de kwalitatieve analyse blijkt, dat de helft van de scholen meer dan tien activiteiten hebben voor dit domein, waarvan twee er zelfs in de dertig.

Culturele activiteiten

Er valt wel een verschil te constateren als het gaat om het aantal activiteiten dat plaatsvindt op de verschillende schooltypes. Zo vinden op scholen met vbo / mavo gemiddeld 3,1 receptieve, culturele activiteiten in de basisvorming plaats, maar op combinatiescholen is het aantal culturele activiteiten van vbo / mavo groter en ligt dit gemiddelde op 3,4.

Bij havo- en vwo scholen is het juist omgekeerd: scholen met alleen havo / vwo hebben een hoger gemiddelde (4,4) dan havo / vwo op combinatiescholen (3,9). Daaruit kan geconcludeerd worden dat brede scholengemeenschappen over het algemeen meer culturele activiteiten hebben voor hun leerlingen in de basisvorming. Ook kan geconstateerd worden dat de speciale aandacht van de overheid voor het vmbo⁸ terecht is.

Als het gaat om de aard van de activiteiten die in de basisvorming het meest worden ondernomen scoort bezoek aan een museum of tentoonstelling beeldende kunst het hoogst, op de

⁷ Peter van der Zant. (2000). *Hoe helpen we ze?* Verslag van een onderzoek naar de behoefte aan een 'Handreiking culturele activiteiten in het onderwijs'. B.A.R.T.,Gouda, januari 2000.

⁸ Zie: Ministerie van OCenW. (1999). *Cultuur en School, Vervolgnottie*. pag. 8: Drie prioriteiten. Den Haag, juni 1999.

voet gevolgd door bezoek aan een historisch museum, toneelvoorstellingen en filmvoorstellingen. Het laagst scoort cultureel erfgoed tentoonstellingen of – leskisten. In bijna alle gevallen scoren de twee havo / vwo categorieën hierop het hoogst met een kleine uitzondering voor wat betreft de niet-klassieke concerten, dansvoorstellingen en voordrachten van schrijvers. Deze activiteiten scoren op vbo / mavo hoger.

Als scholen een aanbod voor hun leerlingen hebben op het gebied van de actieve kunst- of cultuurbeoefening in de basisvorming, zoals dansworkshops of schoolbandjes, zijn er ook meer receptieve activiteiten.

Uit het eerste onderzoek naar Cultuurtrajecten 12 –16⁹ bleek al dat scholen (vooral vbo / mavo) een lichte voorkeur bleken te hebben voor activiteiten waarbij het accent ligt op de actieve kant (workshops en dergelijke). De nadruk bij deze activiteiten ligt op de culturele activering van leerlingen. De mate waarin deze activiteiten stimulerend werken op de culturele participatie zijn afhankelijk van de mogelijkheden om ook buiten schoolverband een vervolg te geven aan de activiteiten. Uit de beide onderzoeken naar cultuurtrajecten blijkt, dat weinig culturele instellingen voor jongeren een aanbod hebben op dat gebied.

Binnenschools - buitenschools

Scholen die met hun leerlingen uitsluitend *buitenschools* toneel-, muziek- en dansvoorstellingen bijwonen, ondernemen met hun leerlingen basisvorming het minst aantal culturele activiteiten. Scholen die binnenschoolse met buitenschoolse activiteiten combineren – en dat komt ook het meest voor – ondernemen de meeste activiteiten. Het eerste onderzoek naar cultuurtrajecten toont ook aan dat voor het bezoek aan culturele instellingen buiten de school, een intensieve aanpak nodig is, met veel extra begeleiding voor deze leeftijdsgroep. Het is waarschijnlijk dat daarom dat de meeste scholen pragmatisch programmeren en bij voorkeur de combinatie in en buiten de school kiezen.

Extra activiteiten

Een groot deel van de scholen heeft zelfs plannen om de culturele activiteiten voor jongeren van 12-16 jaar – buiten wat er in het kerncurriculum nu plaatsvindt – uit te breiden.

De zogenoemde combinatiescholen hebben minder plannen dan scholen met alleen vbo / mavo of havo / vwo. Dit komt waarschijnlijk doordat relatief veel combinatiescholen al een fors cultureel aanbod hebben. De extra activiteiten laten zich als volgt karakteriseren: als het gaat om *actieve* kunstbeoefening is dat vooral toneel spelen, niet-klassieke muziek maken en het uitvoeren van een musical of opera in de school. Buiten het schoolgebouw vindt relatief weinig actieve kunstbeoefening plaats, de scholen halen dus meer naar binnen, dan dat zij hun leerlingen naar aanbieders op dat gebied laten gaan.

Als het gaat om *receptieve* kunstbeoefening dan trekken de leerlingen er wel op uit en bezoeken de instellingen die op dat gebied een aanbod hebben. Dit geldt met name voor bezoeken aan (beeldende) kunsttentoonstellingen, op afstand gevolgd door filmvoorstellingen en historische tentoonstellingen. Daar waar de school binnen de muren receptief aanbod heeft, is de toneelvoorstelling het populairst, gevolgd door een concert van niet-klassieke muziek.

⁹ Oostwoud-Wijdenes, Jacob. Hoorn, Marjo van. (1997). *Onderzoek Cultuurtrajecten 12-16: nieuwe initiatieven in de kunsteducatie*. SCO Kohnstamm Instituut / LOKV, Amsterdam.

Bij de invoering van de extra activiteiten ondervinden de scholen de meeste problemen op financieel vlak. Scholen die een ruim aanbod hebben, rapporteren de minste knelpunten. Zij die zich voorbereiden op uitbreiding van het aanbod, hebben relatief meer problemen bij het ontwikkelen van het culturele aanbod, het gaat dan om problemen op het gebied van welk aanbod en voor wie.¹⁰

Maar liefst tweederde van alle scholen geeft te kennen knelpunten op dit terrein te hebben. Dit geldt met name voor de scholen met alleen vbo en / of mavo, en in iets mindere mate voor de combinatiescholen.

Externe hulp

Als scholen – en dan gaat het om alle schooltypen - gebruik maken van de diensten van een steunfunctie-instelling, is het gemiddeld aantal culturele activiteiten dat zij in de basisvorming ondernemen hoger en gevarieerder. Als scholen deze receptieve activiteiten direct met de aanbieder regelen, dan ondernemen vbo / mavo scholen meer activiteiten dan havo / vwo scholen.

5.3 Budget voor cultuur in de basisvorming

Waaruit bestaat het budget voor cultuureducatieve activiteiten, en voor receptieve activiteiten in het bijzonder, en hoe is dit tot stand gekomen?'

De kwalitatieve analyse levert voor wat betreft de beantwoording van deze vraag de meeste informatie op. De secundaire analyse is globaler en laat zien dat scholen een probleem hebben op het financiële vlak en de wijze waarop scholen de activiteiten bekostigen.

Welk budget?

Scholen kunnen culturele activiteiten op verschillende manieren bekostigen; uit het reguliere OCenW-budget, uit het schoolfonds, uit de ouderbijdrage of uit een combinatie van deze. Soms is het ook zo dat scholen daar bovenop ook leerlingen een eigen bijdrage per activiteit vragen. Het blijkt, dat als de culturele activiteiten in de basisvorming zowel door het schoolfonds als door de ouders worden gefinancierd, er meer plaatsvinden.

De kwalitatieve analyse laat zien dat een deel van de scholen bij het budget voor culturele activiteiten geen splitsing basisvorming – bovenbouw aanhouden. Iedere school vult het budget van OC en W aan met een – vaak groter – bedrag uit de ouderbijdrage (combinatie schoolfonds - ouderbijdrage).

Over het algemeen zijn de budgetten niet erg hoog en het gemiddeld budget per leerling verschilt nogal. In ieder geval blijft de helft van de scholen onder de twintig gulden per leerling.

Voor welke activiteiten?

De meeste uitgaven van de scholen betreffen de toegangsbewijzen voor musea, theater en concertzalen. Ook de post gastdocenten scoort hoog, gevolgd door uitkoopsommen en

¹⁰ Zie ook: B.A.R.T. (2000). 'Hoe helpen we ze?', pagina 2 en 3.

vervoerskosten. Het is opmerkelijk dat bij de huidige besteding geen enkele school de post 'extra taakuren' opvoert. Dat, terwijl juist deze post op de vraag : *'Stel uw school krijgt per leerling in de basisvorming een bedrag extra voor de deelname aan culturele activiteiten zoals bezoek aan musea, cultureel erfgoed, toneel, dans, concerten, waar zou u dat geld dan het liefst aan besteden?* verhoudingsgewijs vaak als eerste prioriteit wordt aangegeven.

De posten die prioriteit krijgen als er extra geld beschikbaar komt, corresponderen met de uitgaven die de scholen op dit moment al doen. De toegangsbewijzen krijgen dan de hoogste prioriteit, gevolgd door vervoerskosten, uitkoop van voorstellingen en de bekostiging van gastdocenten.

5.4 Effect van vouchers

Het antwoord op de vraag welk effect er verwacht mag worden van de introductie van vouchers op de omvang van de receptieve activiteiten in de basisvorming lijkt eenvoudig:

Uit het geheel van gegevens kan de conclusie getrokken worden dat invoering van vouchers in de basisvorming zal leiden tot meer receptieve culturele activiteiten. Bij de invoering van extra activiteiten ondervinden scholen immers de meeste problemen op financieel vlak.

Toch moeten bij dit antwoord kanttekeningen geplaatst worden.

Besteding

Een groot deel van de scholen heeft een gecombineerd cultureel budget basisvorming - Tweede fase / bovenbouw. Om te voorkomen dat het extra budget ook verdwijnt naar de bovenbouw – gezien het feit dat in dat opzicht de scholen voor CKV1 ook een extra inspanning moeten verrichten - dient de extra subsidie in de vorm van vouchers - geormerkt te worden voor de basisvorming.

Tevens dient aangeduid te worden voor dekking van welke kosten het extra budget aangewend mag worden, Het budget is bedoeld als tegemoetkoming in de kosten van toegangsbewijzen voor musea, theater en concertzalen. Het is niet de bedoeling dat de 'extra taakuren' bekostigd worden uit dit budget.

Alle scholen zijn van mening dat de vouchers voor de basisvorming direct aan de scholen of de vakdocenten beschikbaar gesteld zouden moeten worden en niet aan de leerlingen. Dit komt overeen met de opmerkingen die docenten hierover maakten in het rapport 'Hoe helpen we ze?' (B.A.R.T., 2000)

Op de vraag hoe voorkomen kan worden dat het extra budget (vouchers) het bestaande budget voor cultuur in de basisvorming niet vervangt, maar daadwerkelijk vergroot was het antwoord van alle scholen gelijk. Over het algemeen is men het erover eens dat dit het beste voorkomen kan worden door het geld nadrukkelijk te oormerken en zowel vooraf als achteraf om een verantwoording te vragen door middel van rekeningen of een accountantscontrole.

Meer variëteit gespreide participatie

In de beide onderzoeken naar cultuurtrajecten is de deelnemende scholen gevraagd dankzij welke voorwaarden het mogelijk is geweest om het cultuurtraject (en daarmee: [extra] culturele

activiteiten) op hun school mogelijk te maken en te continueren. Het feit dat de logistiek en organisatie is uitbesteedt aan de steunfunctie-instellingen noemt 77 procent van de scholen als factor voor het succes. Vijftig procent noemt ook het draagvlak dat in de school is gecreëerd als belangrijke factor en eveneens vijftig procent noemt het extra geld dat beschikbaar is gesteld. Een volgende vraag aan de scholen betrof de kwestie tot wie zij zich richtten voor informatie of advies, als ze plannen hebben om extra culturele activiteiten te ondernemen. Slechts een enkeling van de scholen die extra activiteiten ondernemen (3 procent), roept *geen* hulp in bij het verkrijgen van advies of informatie. Tweederde van de scholen noemt de steunfunctie-instellingen als bron voor advies en informatie en 39 procent noemt culturele instellingen in de regio als bron voor informatie of raad.

De rol van de steunfunctie-instellingen lijkt voor wat betreft de spreiding van activiteiten en de gevarieerdheid ervan onmiskenbaar. Met andere woorden: als een school het aanbod en de diversiteit van het aanbod van receptieve culturele activiteiten wil vergroten dan is het nuttig gebruik te maken van de steunfunctie-instellingen.

De rol van culturele instellingen

Uit de gegevens blijkt, dat scholen zich ook vaak rechtstreeks tot de aanbieder van culturele activiteiten wenden. Uit de onderzoeksrapporten over het cultuurtraject blijkt, dat culturele instellingen van plan zijn nieuw aanbod te ontwikkelen speciaal voor jongeren van 12 tot 16 jaar, zowel aanbod voor het voortgezet onderwijs als producties voor de 'vrije tijd'. Van de 132 culturele instellingen die bevraagd zijn, zijn er 62 die dit van plan zijn (47%).

Van de instellingen die dit niet van plan zijn (53%) noemt een aantal dat jongeren geen doelgroep is, dat zij een aanbod hebben dat voor iedereen toegankelijk is, of dat zij simpelweg de capaciteit niet hebben om nieuw, jongerenaanbod te ontwikkelen.

Dertig procent van de culturele instellingen meldt geen knelpunten te hebben bij de ontwikkeling van nieuwe activiteiten voor de leeftijdsgroep 12 –16 jaar. De overige zeventig procent daarentegen heeft wel knelpunten, in de meeste gevallen hebben ze problemen bij de financiering (61%), maar ook de ontwikkeling en uitvoering van activiteiten voor het voortgezet onderwijs zijn belangrijke knelpunten (resp. 50% en 48%).

Bijlage hoofdrapport VOUCHERS voor de BASISVORMING?

Onderzoeksmethode

Het onderzoek start met een nadere uitwerking van de vraagstellingen in overleg met de opdrachtgever. Vervolgens worden gegevens verzameld door middel van een secundaire analyse en een serie kwalitatieve interviews.

De secundaire analyse betreft de gegevens uit twee onderzoeken:

1. Inventarisatieonderzoek voortgezet onderwijs Cultuur en School, uit 1998;
2. Het onderzoek Cultuurtrajecten II voor jongeren van 12-16 jaar, uit 1999.

Ad 1.

In het kader van het Inventarisatieonderzoek voortgezet onderwijs Cultuur en School¹¹ zijn per convenantgebied 15 scholen voor voortgezet onderwijs geïnterviewd. In totaal zijn zo gegevens verzameld over de culturele activiteiten in de basisvorming op 120 scholen in het schooljaar 1996/1997. Beschikbaar voor nadere analyse zijn gegevens zoals:

- het soort kunstzinnige vakken dat in de basisvorming wordt aangeboden;
- de frequentie van de culturele activiteiten op het terrein van de kunst en cultureel erfgoed in schoolverband;
- of de toneel / dans / muziekoptredens in de school plaatsvinden;
- of leerlingen zelf naar theater / schouwburg gaan;
- of de scholen gebruik maken van de diensten van een steunfunctie of bemiddelingsinstelling kunstzinnige vorming;
- of de scholen de organisatie en begeleiding rond de culturele activiteit al dan niet zelf regelen met de aanbieder zoals schouwburg, theatergezelschap en kunstenaars;
- hoe de culturele activiteiten die leerlingen in schoolverband ondernemen, worden gefinancierd.

Ad 2.

In 1995 is op zeven locaties¹² het LOVK pilot-project Cultuurtraject 12-16 jaar gestart. Het project was erop gericht structurele samenwerkingsverbanden tussen steunfunctie-instellingen, lokale of regionale culturele instellingen en het voortgezet onderwijs tot stand te brengen. Deze doelstelling is gelijk gebleven voor de opvolger van de pilot: de kunsteducatie in de basisvorming van de scholen moet verbreed worden en het culturele klimaat (culturele activiteiten in de school, maar buiten lestijd) moet verbeteren. Alvorens te starten met het tweede Cultuurtraject heeft het LOVK begin 1999 een onderzoek uitgevoerd naar de stand van zaken met betrekking tot Cultuurtrajecten op tien locaties; op de zeven locaties van de pilots en

¹¹ Hoorn, M. van, Haanstra, F. en Groot, B. de. (1998). *Inventarisatieonderzoek 'Cultuur en School' deel 2: cultuureducatie op basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs.*, Utrecht, LOKV,

¹² Lees: zeven werkgebieden van even zoveel steunfunctie instellingen. Zie ook: Hoorn, M. van en Oostwoud Wijdenes, J. (1998). *Onderzoek cultuurtrajecten 12-16; nieuwe initiatieven in de kunsteducatie.* Amsterdam / Utrecht, SCO-rapport 494,

drie locaties die samen met het LOVK een CKV1 pilot uitvoeren. Daartoe zijn in elke locatie scholen voor voortgezet onderwijs en kunst- en culturele instellingen bevestigd.

In totaal zijn zo gegevens verzameld over de culturele activiteiten in de basisvorming op 99 scholen en 142 culturele instellingen, in het schooljaar 1998/1999. Beschikbaar voor nadere analyse zijn gegevens zoals:

- responderende scholen naar schooltype;
- keuzes voor cultureel aanbod in de basisvorming;
- extra cultureel aanbod buiten reguliere culturele vakken in de basisvorming;
- soort extra cultureel aanbod;
- knelpunten bij ontwikkeling, uitvoering en financiering van culturele activiteiten voor de basisvorming;
- behoefte aan expertise en ervaring.

Afhankelijk van de vraagstellingen die in overleg met de opdrachtgever nader uitgewerkt worden, kunnen tussen bovenstaande gegevens onderlinge verbanden gelegd worden zodat per convenantgebied een beeld ontstaat over de culturele activiteiten in de basisvorming.

(zie in begroting bij het onderzoeksvoorstel de post: Databewerking).

Kwalitatieve interviews

Daarnaast zullen gegevens over (onder andere) financiering van de receptieve activiteiten verzameld worden bij een tiental scholen voor voortgezet onderwijs.

Deze scholen worden geselecteerd uit de scholen die deel uitmaakten van de steekproeven van de hiervoor genoemde onderzoeken. Gestreefd wordt naar een gevarieerde selectie bestaande uit scholen met veel en weinig cultuureducatie. De *leidinggevenden* van de instellingen voor voortgezet onderwijs zullen gevraagd worden hoe het budget voor de cultuureducatie in de basisvorming vastgesteld wordt. Tevens zal gevraagd worden om een introductie bij de *verantwoordelijken voor het financieel beheer* van de school. Deze worden dan bevestigd naar de exacte omvang en besteding van het budget voor cultuureducatie.

De (*inhoudelijk*) *verantwoordelijken voor de cultuureducatie in de basisvorming* van de betreffende scholen - de kunst- of cultuurcoördinatoren voor deze fase - zullen bevestigd worden over het gevolgde beslissingproces inzake de culturele activiteiten, welke vaksecties daarbij een rol spelen, de daarbij gemaakte afwegingen en ondervonden knelpunten, en de daadwerkelijk gerealiseerde receptieve activiteiten.

De interviews (in totaal dus 10 maal 3 interviews) vinden in principe telefonisch plaats.

BIJLAGENRAPPORT
VOUCHERS *voor de*
BASISVORMING?

LOKV Nederlands Instituut voor Kunsteducatie
Marjo van Hoorn, LOKV
Bureau Bert de Groot B.V.

Utrecht, 31 januari 2000

Bijlage 9 Christelijke Scholengemeenschap Buitenveldert, Amsterdam	
9.1 Kenmerken	36
9.2 Culturele activiteiten	37
9.3 Budget	37
9.4 Vouchers	38
Bijlage 10 Christelijk Griftland College, Soest	
10.1 Kenmerken	40
10.2 Culturele activiteiten	41
10.3 Budget	41
10.4 Vouchers	42

Bijlage 1
Fivel College, vestiging Delfzijl (provincie Groningen)

1.1 Kenmerken

De vestiging Delfzijl is één van de twee vestigingen van het Fivel College. De school heeft alle onderwijstypen in huis, plus een ivbo en telt ruim 1.100 leerlingen. De basisvorming is vanaf het tweede leerjaar categoriaal: verdeeld in een ivbo/vbo-stroom en een mavo/havo/ vwo-stroom. Het Fivel heeft drie docenten muziek, drie voor tekenen en drie voor handenarbeid.

Tabel 1

Aantal leerlingen per leerjaar en per onderwijstype.

leerjaar	ivbo	vbo	mavo	havo	vwo	Totaal
1	33	52	78	76	76	315
2	26	37	62	52	38	215
3	21	62	54	31	36	204
4	20	58	60	62	44	244
5				74	32	106
6					39	39
totaal	100	209	254	295	265	1.123

Tabel 2

Aanbod kunstvakken in de basisvorming, naar onderwijstype en leerjaar waarin de vakken door de leerlingen worden afgesloten (1=na eerste, 2=na tweede, 3=na derde leerjaar).

	ivbo vbo	mavo	havo vwo
Handenarbeid	3	2	x
Tekenen	2	3	x
Textiele werkvormen	nvt	nvt	nvt
Beeldende vorming – tehatex	nvt	nvt	nvt
Audiovisuele vorming	nvt	nvt	nvt
Muziek	2	3	x
Dans	nvt	nvt	nvt
Drama	nvt	nvt	nvt

x: havo/vwo leerlingen kunnen na de derde klas kiezen door te gaan met muziek of met tekenen / handenarbeid.

1.2 Culturele activiteiten

Tabel 3

Binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten die in het kader van de kerndoelen basisvorming voor domein D beeldende vakken, dans, drama en muziek worden aangeboden, naar leerjaar.

Basisvorming	eerste jaar vmbo	tweede jaar vmbo	derde jaar vmbo	eerste jaar havo vwo	tweede jaar havo vwo	derde jaar havo vwo
Bezoek museum b.k. of Kunstenaar						
Bezoek concert	buiten + binnen			buiten + binnen		
Bezoek theater						
Bezoek dansvoorstelling						
Bezoek filmvoorstelling						
Bezoek hist. museum, archief, monumenten						

De school biedt weinig culturele activiteiten aan. Alleen in het eerste leerjaar wordt in het kader van de kerndoelen voor domein D door de leerlingen van alle onderwijstypen tweemaal een concert bijgewoond, een keer in de school en een keer in een theater of concertzaal. Directeur en vakdocenten maken de keuze voor de culturele activiteiten.

1.3 Budget

De school heeft geen afzonderlijk budget voor culturele activiteiten in de basisvorming, maar een gecombineerd budget voor culturele activiteiten in de basisvorming en bovenbouw/tweede fase. Het budget is onderdeel van de totale pot voor cultuur die in 1999 ongeveer 10.000 gulden bedroeg. Hiervan was 4.000 gulden afkomstig uit de reguliere financiering van OCenW en 6.000 gulden uit de ouderbijdrage. De totale ouderbijdrage op de school is 75 gulden per leerling per leerjaar, waarvan 5 gulden gereserveerd wordt voor culturele activiteiten. Dit bedrag is in dat jaar ook ongeveer aan culturele activiteiten besteed. Het beschikbare geld mag, na goedkeuring door de schoolleiding, besteed worden door de vaksecties en de culturele commissie.

Tabel 4

Posten die vallen onder het budget voor culturele activiteiten (let op: geldt voor gehele school, dus ook voor bovenbouw/tweede fase).

Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	nee
Aanschaf lesmaterialen over kunst en Cultuur	nee
Toegangsbewijzen musea	ja
Kaarten voor theaters of concerten	ja
Uitkoop voorstellingen en concerten op school	ja
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	ja
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee
Bijscholing vakdocenten	nee
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee

1.4 Vouchers

Tabel 5

Besteding van eventuele subsidie voor culturele activiteiten en de drie posten die de hoogste prioriteit krijgen (1 hoogste prioriteit, 2 tweede plaats, 3 derde plaats).

Besteding van eventuele subsidie	ja / nee	prioriteit van 1 tot 3
Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee	
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, Av-vorming	nee	
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	ja	
Toegangsbewijzen musea	ja	1
Kaarten voor theaters of concerten	ja	3
Uitkoop voorstellingen / concerten op school	ja	
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja	2
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	ja	
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee	
Bijscholing vakdocenten	nee	
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee	

Als er een subsidie beschikbaar komt voor culturele activiteiten in de basisvorming (zoals vouchers) zal de school daar zeker een beroep op doen. Deze subsidie zou de school het liefst besteden aan toegangsbewijzen voor musea, gevolgd door de kosten van gastdocenten en ten derde aan toegangsbewijzen voor theaters of concerten.

De school meent dat eventuele vouchers voor de basisvorming het best beschikbaar gesteld kunnen worden aan de scholen.

Bijlage 2
Scholengemeenschap Gaasterland, Balk (provincie Friesland)

2.1 Kenmerken

De scholengemeenschap Gaasterland heeft alleen vmbo en telt ruim 300 leerlingen. De basisvorming bestaat uit één gezamenlijke stroom. De school heeft drie docenten voor muziek, tekenen en handenarbeid. De kunstvakken worden na het derde leerjaar afgesloten.

Tabel 1

Aantal leerlingen per leerjaar.

leerjaar	vmbo
1	108
2	106
3	55
4	55
Totaal	314

Tabel 2

Aanbod kunstvakken in de basisvorming, naar onderwijstype en leerjaar waarin de vakken door de leerlingen worden afgesloten (1=na eerste, 2=na tweede, 3=na derde leerjaar).

	vmbo
Handenarbeid	3
Tekenen	3
Textiele werkvormen	nvt
Beeldende vorming tehatex	nvt
Audiovisuele vorming	nvt
Muziek	3
Dans	nvt
Drama	nvt

2.2 Culturele activiteiten

Tabel 3

Binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten die in het kader van de kerndoelen basisvorming voor domein D beeldende vakken, dans, drama en muziek worden aangeboden, naar leerjaar.

Basisvorming	eerste jaar vmbo	tweede jaar vmbo	derde jaar vmbo	eerste jaar havo vwo	tweede jaar havo vwo	derde jaar havo vwo
Bezoek museum b.k. of Kunstenaar	binnen	binnen				
Bezoek concert	binnen	binnen				
Bezoek theater	binnen	binnen				
Bezoek dansvoorstelling						
Bezoek aan filmvoorstelling						
Bezoek hist. museum, archief, monumenten			buiten			

De school biedt op dit moment meerdere culturele activiteiten aan in de basisvorming. In het eerste leerjaar is in het kader van de kerndoelen voor domein D door de leerlingen een bezoek gebracht aan een literaire bijeenkomst buiten de school. Verder hebben de leerlingen van het eerste en het tweede leerjaar in het schoolgebouw zowel een concert bijgewoond, als een theatervoorstelling bekeken. Ze hebben kennis gemaakt met beeldende kunst, tentoongesteld in school. Buiten het kader van de kerndoelen hebben in de school voor de eerste- en tweedejaars interculturele lezingen plaatsgevonden. Leerlingen van het derde jaar hebben een historisch museum / archief / monument bezocht.

Zowel bij de keuze van activiteiten in het kader van de kerndoelen domein D als daarbuiten, beslissen directeur en vakdocenten.

2.3 Budget

De school heeft een afzonderlijk budget voor culturele activiteiten in de basisvorming. Dit bedraagt 4.600 gulden voor het schooljaar 1999-2000. Van dit geld is 500 gulden afkomstig uit de reguliere financiering van OCenW en 4.100 gulden uit de ouderbijdrage. De totale ouderbijdrage op de school is 120 gulden per leerling per leerjaar, waarvan 20 gulden gereserveerd wordt voor culturele activiteiten. De daadwerkelijk gemaakte kosten zijn doorgaans niet hoger dan de raming. Het beschikbare geld wordt door de directeur besteed.

Tabel 4*Posten die vallen onder het budget voor culturele activiteiten.*

Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	ja
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	ja
Toegangsbewijzen musea	uit ouderbijdragen
Kaarten voor theaters of concerten	uit ouderbijdragen
Uitkoop voorstellingen en concerten op school	ja
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja (boekenbon)
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	uit ouderbijdragen
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee
Bijscholing vakdocenten	nee
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee

2.4 Vouchers

Tabel 5*Besteding van eventuele subsidie voor culturele activiteiten en de drie posten die de hoogste prioriteit krijgen (1 hoogste prioriteit, 2 tweede plaats, 3 derde plaats).*

Besteding van eventuele subsidie	ja / nee	prioriteit
Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	ja	1
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	ja	
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	ja	
Toegangsbewijzen musea	ja	2
Kaarten voor theaters of concerten	ja	2
Uitkoop voorstellingen / concerten op school	ja	
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja	3
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	ja	
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee	
Bijscholing vakdocenten	ja	
Algemene kosten van kunstcoördinator	ja	

Als er een subsidie komt voor culturele activiteiten in de basisvorming (zoals vouchers) zal de school daar zeker een beroep op doen. Deze subsidie zou de school het liefst besteden aan extracurriculaire activiteiten voor vakdocenten of de cultuurcoördinator, toegangsbewijzen voor musea, theaters of concerten, gevolgd door de kosten van gastdocenten. De school meent dat eventuele vouchers voor de basisvorming het best beschikbaar gesteld kunnen worden aan de vakdocenten c.q. scholen.

Bijlage 3
Mollerlyceum, vestiging Ossendrecht (provincie Noord-Brabant)

3.1 Kenmerken

De vestiging Ossendrecht, een van drie vestigingen van het Mollerlyceum heeft alleen vbo en ivbo en telt ongeveer 350 leerlingen. De basisvorming is vanaf het eerste leerjaar voor beide onderwijstypen afzonderlijk. De afdeling heeft twee vakdocenten voor muziek, tekenen en handenarbeid.

Tabel 1

Aantal leerlingen per leerjaar en per onderwijstype.

leerjaar	ivbo	vbo	totaal
1	15	75	90
2	15	75	90
3	15	70	85
4	15	70	85
Totaal	60	290	350

Tabel 2

Aanbod kunstvakken in de basisvorming, naar onderwijstype en leerjaar waarin de vakken door de leerlingen worden afgesloten (1=na eerste, 2=na tweede, 3=na derde leerjaar).

	ivbo vbo
Handenarbeid	2
Tekenen	2
Textiele werkvormen	nvt
Beeldende vorming tehatex	nvt
Audiovisuele vorming	nvt
Muziek	2
Dans	nvt
Drama	nvt

3.2 Culturele activiteiten

Tabel 3

Binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten die in het kader van de kerndoelen basisvorming voor domein D beeldende vakken, dans, drama en muziek worden aangeboden, naar leerjaar.

Basisvorming	eerste jaar vbo ivbo	tweede jaar vmbo	derde jaar vmbo	eerste jaar havo vwo	tweede jaar havo vwo	derde Jaar havo Vwo
Bezoek museum b.k. of Kunstenaar						
Bezoek concert						
Bezoek theater	binnen					
Bezoek dansvoorstelling	binnen					
Bezoek filmvoorstelling						
Bezoek hist. museum, ar- chief, monumenten						

De school kent nauwelijks buitenschoolse culturele activiteiten. Alleen het derde leerjaar maakt een culturele reis naar Londen, in het kader van de kerndoelen voor domein D. In het schoolgebouw zijn er een theatervoorstelling en een dansvoorstelling voor de leerlingen van het eerste leerjaar in het kader van de kerndoelen voor domein D. Verder kent de school geen enkele culturele activiteit in de basisvorming. De directeur en de vakdocenten beslissen over de culturele activiteiten.

3.3 Budget

De school heeft geen afzonderlijk budget voor culturele activiteiten in de basisvorming, maar een gecombineerd budget voor culturele activiteiten in de basisvorming en bovenbouw. Het budget is onderdeel van de totale pot voor cultuur die voor 1999-2000 ongeveer 10.000 tot 20.000 gulden bedraagt. Hiervan was 15.000 gulden afkomstig uit de reguliere financiering van OCenW. De ouders betalen doorgaans de kosten van toegangsbewijzen en de school neemt de vervoerskosten voor haar rekening. Het beschikbare geld wordt in overleg door schoolleiding en vakdocenten besteed.

Tabel 4

Posten die vallen onder het budget voor culturele activiteiten (let op: geldt voor gehele school, dus ook voor bovenbouw/tweede fase)

Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	soms
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	soms
Toegangsbewijzen musea	nee
Kaarten voor theaters of concerten	nee
Uitkoop voorstellingen en concerten op school	nee
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	ja
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee
Bijscholing vakdocenten	nee
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee

3.4 Vouchers

Als er een subsidie komt voor culturele activiteiten in de basisvorming zal de school daar zeker een beroep op doen. Deze subsidie zou de school het liefst besteden aan toegangsbewijzen voor musea, theaters of concerten en ter dekking van de vervoerskosten. De school is van mening dat eventuele vouchers voor de basisvorming het best beschikbaar gesteld kunnen worden aan de vakdocenten van de scholen.

Tabel 5

Besteding van eventuele subsidie voor culturele activiteiten en de drie posten die de hoogste prioriteit krijgen (1 hoogste prioriteit, 2 tweede plaats, 3 derde plaats).

Besteding van eventuele subsidie	ja / nee	prioriteit van 1 tot 3
Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee	
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	ja	
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	ja	
Toegangsbewijzen musea	ja	1
Kaarten voor theaters of concerten	ja	1
Uitkoop voorstellingen / concerten op school	?	
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja	
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	ja	2
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee	
Bijscholing vakdocenten	ja	
Algemene kosten van kunstcoördinator	ja	

Bijlage 4

Agnieten College, vestiging Nieuwleusen (provincie Overijssel)

4.1 Kenmerken

De vestiging Nieuwleusen van het Agnieten College, een van de in totaal zes vestigingen van het college, heeft de volledige mavo afdeling en de onderbouw van het vbo en havo. De vestiging telt 160 leerlingen. Er is een gezamenlijke stroom in de basisvorming. De vestiging heeft twee docenten voor muziek en tekenen.

Tabel 1

Aantal leerlingen per leerjaar en per onderwijstype.

leerjaar	vbo	mavo	Havo	Totaal
1	23	20	15	58
2	19	29		48
3		30		30
4		24		24
Totaal	42	103	15	160

Tabel 2

Aanbod kunstvakken in de basisvorming, naar onderwijstype en leerjaar waarin de vakken door de leerlingen worden afgesloten (1=na eerste, 2=na tweede, 3=na derde leerjaar).

	Vbo Mavo	Havo vwo
Handenarbeid	nvt	nvt
Tekenen	2	2
Textiele werk vormen	nvt	nvt
Beeldende vorming tehatex	nvt	nvt
Audiovisuele vorming	nvt	nvt
Muziek	2	2
Dans	nvt	nvt
Drama	nvt	nvt

4.2 Culturele activiteiten

Tabel 3

Binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten die in het kader van de kerndoelen basisvorming voor domein D beeldende vakken, dans, drama en muziek in de basisvorming worden aangeboden, naar leerjaar.

Basisvorming	eerste jaar vmbo	tweede jaar vmbo	derde jaar vmbo	eerste jaar havo	tweede jaar havo	derde jaar havo
Bezoek museum b.k. of Kunstenaar	buiten	buiten		buiten		
Bezoek concert						
Bezoek theater	binnen	binnen		binnen		
Bezoek dansvoorstelling						
Bezoek filmvoorstelling						
Bezoek hist. museum, archief, monumenten	buiten + binnen					

De buitenschoolse culturele activiteiten in het kader van de kerndoelen voor domein D betreffen een bezoek aan een kunstmuseum in het eerste en tweede leerjaar van het vbo/mavo en het eerste leerjaar van het havo. De leerlingen wonen ook een theatervoorstelling in de school bij. Verder bezoeken de leerlingen van het vbo / mavo een historisch museum / archief / monument en in de school wordt deze leerlingen een historische tentoonstelling gepresenteerd. Buiten het kader van de kerndoelen voor domein D maken de leerlingen van het eerste en tweede leerjaar van het vbo/mavo en het eerste leerjaar van de havo in de school kennis met een schrijver. De kunstcoördinator beslist over de culturele activiteiten in het kader van kerndoelen voor domein D. Over extra activiteiten buiten de kerndoelen beslist de kunstcoördinator in overleg met de vakdocenten.

4.3 Budget

De school heeft een budget voor culturele activiteiten in de basisvorming dat voor het schooljaar 1999 - 2000 ongeveer 2.500 gulden groot is. Hiervan is 1.500 gulden afkomstig uit de reguliere financiering van OCenW en 1.000 gulden uit een subsidie van de gemeente. Het beschikbare geld wordt besteed op advies van de vakdocenten door de cultuurcoördinator.

Tabel 4*Posten die vallen onder het budget voor culturele activiteiten.*

Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	nee
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	nee
Toegangsbewijzen musea	ja
Kaarten voor theaters of concerten	nee (nvt)
Uitkoop voorstellingen en concerten op school	ja
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	nee
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	nee
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee
Bijscholing vakdocenten	nee
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee

4.4 Vouchers

Als er een subsidie komt voor culturele activiteiten in de basisvorming zal de school daar zeker een beroep op doen. Deze subsidie zou de school het liefst besteden aan de uitkoop van voorstellingen of concerten op school, de vervoerskosten van leerlingen naar musea of theaters en de aanschaf van lesmateriaal. De school is van mening dat eventuele vouchers voor de basisvorming het best beschikbaar gesteld kunnen worden aan de vakdocenten c.q. de scholen.

Tabel 5

Besteding van eventuele subsidie voor culturele activiteiten en de drie posten die de hoogste prioriteit krijgen (1 hoogste prioriteit, 2 tweede plaats, 3 derde plaats).

Besteding van eventuele subsidie	ja / nee	prioriteit van 1 tot 3
Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee	
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	nee	
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	ja	3
Toegangsbewijzen musea	nee	
Kaarten voor theaters of concerten	nee	
Uitkoop voorstellingen / concerten op school	ja	1
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	nee	
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	ja	2
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee	
Bijscholing vakdocenten	nee	
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee	

Bijlage 5

Christelijk Scholengemeenschap Henegouwen, vestiging Henegouwerlaan, Rotterdam

5.1 Kenmerken

De vestiging Henegouwerlaan is een van drie vestigingen van de Christelijk Scholengemeenschap Henegouwen en heeft de onderwijstypen mavo, havo en vwo. De vestiging telt ruim 600 leerlingen. De basisvorming bestaat uit een mavo en een havo/vwo stroom. Het Henegouwen heeft vier vakdocenten voor muziek en tekenen.

Tabel 1

Aantal leerlingen per leerjaar en per onderwijstype.

leerjaar	mavo	havo	vwo	totaal
1	59	15*	15*	89
2	89	25*	25*	139
3	85	36	19	140
4	76	38	17	131
5		58	22	80
6			30	30
Totaal	309	172	128	609

* De eerste twee leerjaren van havo en vwo zijn gemeenschappelijk. De aantallen leerlingen zijn in deze tabel gelijkelijk verdeeld over beide onderwijstypen.

Tabel 2

Aanbod kunstvakken in de basisvorming, naar onderwijstype en leerjaar waarin de vakken door de leerlingen worden afgesloten (1=na eerste, 2=na tweede, 3=na derde leerjaar).

	mavo	havo vwo
Handenarbeid	nvt	nvt
Tekenen	x	x
Textiele werkvormen	nvt	nvt
Beeldende vorming tehatex	nvt	nvt
Audiovisuele vorming	nvt	nvt
Muziek	2	2
Dans	nvt	nvt
Drama	nvt	nvt

x: tekenen is eindexamenvak

5.2 Culturele activiteiten

Tabel 3

Binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten die in het kader van de kerndoelen basisvorming voor domein D beeldende vakken, dans, drama en muziek worden aangeboden, naar leerjaar.

Basisvorming	eerste leerjaar vmbo	tweede jaar vmbo	derde jaar vmbo	eerste jaar havo vwo	tweede jaar havo vwo	derde jaar havo vwo
Bezoek museum b.k. of Kunstenaar	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen
Bezoek concert	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen
Bezoek theater	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen
Bezoek dansvoorstelling	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + in	buiten + binnen
Bezoek filmvoorstelling	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen
Bezoek hist. museum archief, monumenten						

De school biedt in alle jaren veel buitenschoolse culturele activiteiten aan in het kader van de kerndoelen voor domein D. Alle leerlingen van het eerste tot en met het derde leerjaar bezoeken ieder jaar een kunstmuseum, een concert, een theater, een dans- en een filmvoorstelling. Daarnaast zijn er ook in het schoolgebouw beeldende kunst, muziek, toneel, dans en filmvoorstellingen. Alleen op literair en cultureel erfgoed gebied zijn er geen activiteiten. Buiten de activiteiten in het kader van de kerndoelen bezoeken de leerlingen van het tweede leerjaar ook nog een beeldende kunstactiviteiten buiten de school en maken alle leerlingen uit de eerste drie leerjaren kennis met professionele schrijvers in het schoolgebouw. De vakdocenten en de culturele commissie beslissen over alle culturele activiteiten.

5.3 Budget

De school heeft een budget voor culturele activiteiten in de basisvorming dat voor het schooljaar 1999-2000 13.600 gulden bedraagt. Hiervan is ongeveer tachtig procent afkomstig uit het reguliere financiering van OCenW (11.000 gulden) en twintig procent uit de ouderbijdrage (2.600 gulden). De totale ouderbijdrage op de school is 50 gulden per leerling per leerjaar. Het beschikbare geld wordt besteed door de culturele commissie.

Tabel 4*Posten die vallen onder het budget voor culturele activiteiten.*

Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee
Kosten voor materialen kunstvakken	ja
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	nee
Toegangsbewijzen musea	ja
Kaarten voor theaters of concerten	ja
Uitkoop voorstellingen en concerten	ja
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	nee
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	nee
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee
Bijscholing vakdocenten	nee
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee
Culturele workshops	ja

5.4 Vouchers

Als er een subsidie komt voor culturele activiteiten in de basisvorming zal de school daar zeker een beroep op doen. Deze subsidie zou de school het liefst besteden aan activiteiten waar leerlingen zelf aan mee kunnen doen, aan toegangsbewijzen voor musea, theaters of concerten, de uitkoop van voorstellingen en de vervoerskosten. De school is van mening dat eventuele vouchers voor de basisvorming het best beschikbaar gesteld kunnen worden aan de scholen.

Tabel 5

Besteding van eventuele subsidie voor culturele activiteiten en de drie posten die de hoogste prioriteit krijgen (1 hoogste prioriteit, 2 tweede plaats, 3 derde plaats).

Besteding van eventuele subsidie	ja / nee	prioriteit van 1 tot 3
Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee	
Kosten voor materialen gebruikt bij kunstvakken	nee	
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	nee	
Toegangsbewijzen musea	ja	2
Kaarten voor theaters of concerten	ja	2
Uitkoop voorstellingen / concerten op school	ja	2
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	nee	
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	ja	2
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee	
Bijscholing vakdocenten	nee	
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee	
Activiteiten waar leerlingen zelf aan mee kunnen doen	ja	1

Bijlage 6

Johan de Witt College, vestiging Grafisch en Creatief, 's-Gravenhage

6.1 Kenmerken

De vestiging Grafisch en Creatief is een van de vier vestigingen van het Johan de Witt College heeft de onderwijstypen vmbo en havo en telt bijna 300 leerlingen. Voor de basisvorming is er vmbo-stroom en een havo-stroom. De vestiging heeft zes docenten voor de kunstvakken.

Tabel 1

Aantal leerlingen per leerjaar en per onderwijstype.

leerjaar	vmbo	havo	totaal
1	43	21	64
2	47	17	64
3	86	8	94
4	40	24	64
5		5	5
Totaal	216	75	291

Tabel 2

Aanbod kunstvakken in de basisvorming, naar onderwijstype en leerjaar waarin de vakken door de leerlingen worden afgesloten (1=na eerste, 2=na tweede, 3=na derde leerjaar).

	vmbo	havo
Handenarbeid	nvt	nvt
Tekenen	x	3
Textiele werkvormen	x	3
Beeldende vorming tehatex	nvt	nvt
Audiovisuele vorming	x	3
Muziek	2	3
Dans	2	3
Drama	2	3

x: dit zijn eindexamen vakken voor het vmbo

6.2 Culturele activiteiten

Tabel 3

Binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten die in het kader van de kerndoelen basisvorming voor domein D beeldende vakken, dans, drama en muziek worden aangeboden, naar leerjaar.

Basisvorming	eerste jaar vmbo	tweede jaar vmbo	derde jaar vmbo	eerste jaar havo vwo	tweede jaar havo vwo	derde jaar havo vwo
Bezoek museum b.k. of Kunstenaar	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten
Bezoek concert		buiten			buiten	
Bezoek theater	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten
Bezoek dansvoorstelling	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten
Bezoek filmvoorstelling			buiten			buiten
Bezoek hist. museum, archief, monumenten	buiten	buiten		buiten	buiten	

De school biedt veel culturele activiteiten aan, die allemaal plaatsvinden buiten de school en meestal in het kader van de kerndoelen voor domein D. Alle leerlingen van eerste tot en met derde leerjaar bezoeken jaarlijks een kunstmu seum, een theater- en een dansvoorstelling. De leerlingen van het tweede leerjaar vmbo en havo brengen daarbij ook een bezoek aan een concert. Leerlingen van het derde leerjaar bezoeken een filmvoorstelling. De eerste en tweede leerjaren van vmbo en havo gaan een historisch museum / archief / monument in het kader van de kerndoelen. Alleen de leerlingen van het derde leerjaar van zowel vmbo als havo maken een culturele reis die buiten het kader van de kerndoelen valt. De directeur, kunstcoördinator en de vakdocenten beslissen over de culturele activiteiten.

6.3 Budget

De school heeft een budget voor culturele activiteiten, maar dit is gecombineerd met het budget voor de bovenbouw/tweede fase. Dit gemeenschappelijke budget ligt voor het schooljaar 1999-2000 tussen de 27.000 en 32.000 gulden. Hiervan komt 5.000 tot 10.000 gulden uit de reguliere financiering van OCenW en 22.000 gulden uit de ouderbijdragen. De totale ouderbijdrage op de school is 300 gulden per leerling per leerjaar, waarvan 75 gulden gereserveerd wordt voor culturele activiteiten. Het beschikbare geld mag door de vakdocenten besteed worden. De directeur bewaakt de uitgaven.

Tabel 4

Posten die vallen onder het budget voor culturele activiteiten (let op: geldt voor gehele school, dus ook voor bovenbouw/tweede fase).

Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	nee
Aanschaf lesmaterialen	ja
Toegangsbewijzen musea	ja
Kaarten voor theaters of concerten	ja
Uitkoop voorstellingen en concerten op school	ja
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	ja
Kosten inhuren advies en steunfunctie	ja
Bijscholing vakdocenten	ja
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee
Workshops (inclusief materialen)	ja

6.4 Vouchers

Als er een subsidie komt voor culturele activiteiten in de basisvorming zal de school daar zeker een beroep op doen. Deze subsidie zou de school het liefst besteden aan toegangsbewijzen voor musea, theaters en concerten, de uitkoop van voorstellingen, aan gastdocenten, het inhuren van advies en steunfunctie en aan extra taakuren voor vakdocenten of de cultuurcoördinator. De school zegt dat eventuele vouchers voor de basisvorming het best beschikbaar gesteld kunnen worden aan de scholen.

Tabel 5

Besteding van eventuele subsidie voor culturele activiteiten en de drie posten die de hoogste prioriteit krijgen (1 hoogste prioriteit, 2 tweede plaats, 3 derde plaats).

Besteding van eventuele subsidie	ja / nee	prioriteit van 1 tot 3
Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	ja	3
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	nee	
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	nee	
Toegangsbewijzen musea	ja	1
Kaarten voor theaters of concerten	ja	1
Uitkoop voorstellingen / concerten op school	ja	2
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja	3
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	nee	
Kosten inhuren advies en steunfunctie	ja	3
Bijscholing vakdocenten	nee	
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee	

Bijlage 7

Gymnasium Felisenum, Velzen Zuid (provincie Noord-Holland)

7.1 Kenmerken

Het Gymnasium Felisenum heeft slechts één onderwijstype, telt ruim 400 leerlingen en heeft drie docenten voor de kunstvakken (tekenen en muziek).

Tabel 1

Aantal leerlingen per leerjaar en per onderwijstype.

leerjaar	gymnasium
1	86
2	77
3	67
4	71
5	59
6	61
Totaal	421

Tabel 2

Aanbod kunstvakken in de basisvorming, naar onderwijstype en leerjaar waarin de vakken door de leerlingen worden afgesloten (1=na eerste, 2=na tweede, 3=na derde leerjaar).

	gymnasium
Handenarbeid	nvt
Tekenen	3
Textiele werkvormen	nvt
Beeldende vorming tehatex	nvt
Audiovisuele vorming	nvt
Muziek	1
Dans	nvt
Drama	nvt

7.2 Culturele activiteiten

Tabel 3

Binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten die in het kader van de kerndoelen basisvorming voor domein D beeldende vakken, dans, drama en muziek worden aangeboden, naar leerjaar.

Basisvorming	eerste jaar vmbo	tweede jaar vmbo	derde jaar vmbo	eerste jaar havo vwo	tweede jaar havo vwo	derde jaar havo vwo
Bezoek museum b.k. of Kunstenaar				buiten + binnen	buiten + binnen	buiten (2x) + binnen
Bezoek concert				buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen
Bezoek theater				buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen
Bezoek dansvoorstelling				buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen
Bezoek filmvoorstelling				buiten	buiten	buiten
Bezoek hist. museum, archief, monumenten				buiten	buiten	buiten

De school heeft veel buitenschoolse activiteiten in het kader van de kerndoelen voor domein D. De leerlingen van de basisvorming bezoeken jaarlijks een kunstmuseum (leerlingen van het derde jaar zelfs tweemaal), een concert, een toneel-, een dans- en een filmvoorstelling. Ook wordt jaarlijks door alle leerlingen een bezoek gebracht aan een historisch museum / archief / monument. In het schoolgebouw zijn eveneens veel culturele activiteiten waaraan alle leerlingen van de basisvorming deelnemen: een concert, een toneel- en dansvoorstelling, een optreden van een schrijver en een beeldende kunsttentoonstelling c.q. beeldend kunstenaar. Culturele activiteiten buiten de kerndoelen vinden zowel buitenschools als in het schoolgebouw plaats. De rector en de vakdocenten beslissen over de culturele activiteiten.

7.3 Budget

De school heeft geen afzonderlijk budget voor culturele activiteiten in de basisvorming, maar een gecombineerd budget voor culturele activiteiten in de basisvorming en tweede fase. Het budget is onderdeel van de totale pot voor cultuur die in 1999 ongeveer 5.000 tot 6.000 gulden bedroeg. Hiervan is ongeveer de helft afkomstig uit de reguliere financiering van OCenW en de andere helft uit de ouderbijdrage. Daarnaast zijn er een drietal taakuren (kosten geraamd op ongeveer 7.500 gulden).

Het beschikbare geld wordt door de rector besteed.

Tabel 4

Posten die vallen onder het budget voor culturele activiteiten (let op: geldt voor gehele school, dus ook voor bovenbouw/tweede fase)

Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	ja
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	?
Aanschaf lesmaterialen	?
Toegangsbewijzen musea	?
Kaarten voor theaters of concerten	?
Uitkoop voorstellingen en concerten	?
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	?
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	?
Kosten inhuren advies en steunfunctie	?
Bijscholing vakdocenten	?
Algemene kosten van kunstcoördinator	?

7.4 Vouchers

Als er een subsidie komt voor culturele activiteiten in de basisvorming zal de school daar zeker een beroep op doen. Deze subsidie zou de school het liefst besteden aan extra taakuren voor de vakdocenten of cultuurcoördinator aanschaf van lesmateriaal over kunst en cultuur en de uitkoop van voorstellingen of concerten. De school is van mening dat eventuele vouchers voor de basisvorming het best beschikbaar gesteld kunnen worden aan de scholen.

Tabel 5

Besteding van eventuele subsidie voor culturele activiteiten en de drie posten die de hoogste prioriteit krijgen (1 hoogste prioriteit, 2 tweede plaats, 3 derde plaats)

Besteding van eventuele subsidie	ja / nee	prioriteit van 1 tot 3
Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	ja	1
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	nee	
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	ja	2
Toegangsbewijzen musea	nee	
Kaarten voor theaters of concerten	nee	
Uitkoop voorstellingen / concerten op school	ja	3
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	nee	
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	nee	
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee	
Bijscholing vakdocenten	nee	
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee	

Bijlage 8

Stedelijk Lyceum, Roermond (provincie Limburg)

8.1 Kenmerken

Het Stedelijk Lyceum Roermond biedt in twee vestigingen alle onderwijstypen aan, en telt ruim 1.200 leerlingen. De basisvorming is vanaf het tweede leerjaar gesplitst in een vbo-stroom, vbo/mavo-stroom, een mavo/havo-stroom en een havo/atheneum-stroom. Het Stedelijk heeft zeven docenten voor de kunstvakken.

Tabel 1

Aantal leerlingen per leerjaar en per onderwijstype.

leerjaar	vbo	mavo	havo	vwo	totaal
1	85*	85*	85*	85*	340*
2	78	64	90	73	305
3	60	54	64	56	234
4	51	66	74	43	234
5			55	26	81
6				28	28
Totaal	274	269	368	311	1.222

* De leerlingen in het gemeenschappelijke eerste leerjaar zijn in deze tabel gelijkelijk verdeeld over de drie onderwijstypen.

Tabel 2

Aanbod kunstvakken in de basisvorming, naar onderwijstype en leerjaar waarin de vakken door de leerlingen worden afgesloten (1=na eerste, 2=na tweede, 3=na derde leerjaar).

	vbo mavo	havo vwo
Handenarbeid	2	3
Tekenen	2	3
Textiele werkvormen	nvt	nvt
Beeldende vorming tehatex	nvt	nvt
Audiovisuele vorming	nvt	nvt
Muziek	2	3
Dans	nvt	nvt
Drama	nvt	nvt

8.2 Culturele activiteiten

Tabel 3

Binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten die in het kader van de kerndoelen basisvorming voor domein D beeldende vakken, dans, drama en muziek worden aangeboden, naar leerjaar.

Basisvorming	eerste jaar vmbo	tweede jaar vmbo	derde jaar vmbo	eerste jaar havo vwo	tweede jaar havo vwo	derde jaar havo vwo
Bezoek museum b.k. of Kunstenaar	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten
Bezoek concert						
Bezoek theater	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten
Bezoek dansvoorstelling	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten
Bezoek filmvoorstelling	in	in	in	in	in	In
Bezoek hist. museum Archief, monumenten						

De school heeft in alle leerjaren van de basisvorming diverse culturele activiteiten. Alle activiteiten vinden plaats in het kader van de kerndoelen voor domein D. Buitenschools wordt jaarlijks een kunstmuseum bezocht en een dans- en toneelvoorstelling bijgewoond. In de school wonen de leerlingen jaarlijks een toneel- en een filmvoorstelling bij en is er een optreden van een schrijver. De directeur en de kunstcoördinator beslissen over de culturele activiteiten in het kader van kerndoelen voor domein D.

De school heeft geen afzonderlijk budget voor culturele activiteiten in de basisvorming. Er is sprake van een ad hoc financiering. Voor het schooljaar 1999-2000 wordt het budget geschat op 15.000 gulden. Hiervan is 3.000 gulden afkomstig uit de reguliere financiering van OCenW en 12.000 gulden uit de ouderbijdrage. De culturele commissie adviseert over de besteding van dit geld aan de directeur die de eindbeslissing neemt.

8.3 Budget

Tabel 4

Posten die vallen onder het budget voor culturele activiteiten.

Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	ja
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	ja
Toegangsbewijzen musea	ja
Kaarten voor theaters of concerten	nee
Uitkoop voorstellingen en concerten op school	nee
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	nee
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	ja
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee
Bijscholing vakdocenten	nee (ander budget)
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee

8.4 Vouchers

Als er een subsidie komt voor culturele activiteiten in de basisvorming zal de school daar zeker een beroep op doen. Deze subsidie zou de school het liefst besteden aan extra taakuren voor vakdocenten of de kunstcoördinator, toegangsbewijzen voor musea, voor theaters of concerten, vervoerskosten en de kosten van lesmaterialen. De school meent dat eventuele vouchers voor de basisvorming het best beschikbaar gesteld kunnen worden aan de scholen.

Tabel 5

Besteding van eventuele subsidie voor culturele activiteiten en de drie posten die de hoogste prioriteit krijgen (1 hoogste prioriteit, 2 tweede plaats, 3 derde plaats).

Besteding van eventuele subsidie	ja / nee	prioriteit van 1 tot 3
Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	ja	1
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans	ja	3
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	ja	3
Toegangsbewijzen musea	ja	2
Kaarten voor theaters of concerten	ja	2
Uitkoop voorstellingen / concerten op school	nee	
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja	
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	ja	2
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee	
Bijscholing vakdocenten	ja	
Algemene kosten van kunstcoördinator	ja	

Bijlage 9

Christelijke Scholengemeenschap Buitenveldert, Amsterdam

9.1 Kenmerken

De Christelijke Scholengemeenschap Buitenveldert heeft de onderwijstypen mavo, havo en vwo en telt bijna 900 leerlingen. De basisvorming bestaat uit een gemeenschappelijke stroom. De school heeft vijf docenten voor kunstvakken.

Tabel 1

Aantal leerlingen per leerjaar en per onderwijstype.

leerjaar	mavo	havo	vwo	totaal
1	67*	67*	67*	201*
2	67*	67*	67*	201*
3	90	60	40	190
4	65	60	45	170
5		60	40	100
6			35	35
Totaal	289	314	294	897

* De leerlingen in de gemeenschappelijke basisvorming zijn in deze tabel gelijkmatig verdeeld over de drie onderwijstypen.

Tabel 2

Aanbod kunstvakken in de basisvorming, naar onderwijstype en leerjaar waarin de vakken door de leerlingen worden afgesloten (1=na eerste, 2=na tweede, 3=na derde leerjaar).

	mavo	havo vwo
Handenarbeid	nvt	nvt
Tekenen	2*	2*
Textiele werk vormen	nvt	nvt
Beeldende vorming tehatex	nvt	nvt
Audiovisuele vorming	nvt	nvt
Muziek	2*	2*
Dans	nvt	nvt
Drama	nvt	nvt

* Alle leerlingen kunnen muziek en tekenen als eindexamenvak kiezen.

9.2 Culturele activiteiten

Tabel 3

Binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten die in het kader van de kerndoelen basisvorming voor domein D beeldende vakken, dans, drama en muziek worden aangeboden, naar leerjaar.

Basisvorming	eerste jaar vmbo	tweede jaar vmbo	derde jaar vmbo	eerste jaar havo vwo	tweede jaar havo vwo	derde jaar havo vwo
Bezoek museum b.k. of Kunstenaar	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten
Bezoek concert	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen	buiten + binnen
Bezoek theater	binnen	binnen	binnen	binnen	binnen	binnen
Bezoek dansvoorstelling						
Bezoek filmvoorstelling						
Bezoek hist. museum, Archief, monumenten						

Op de school vinden alleen activiteiten in het kader van de kerndoelen voor domein D plaats. De buitenschoolse culturele activiteiten beperken zich tot twee disciplines: een jaarlijks bezoek aan een kunstmuseum en aan een concert. In het schoolgebouw maken de leerlingen van alle leerjaren jaarlijks kennis met een concert en een theatervoorstelling. De culturele commissie beslist over de culturele activiteiten.

9.3 Budget

De school heeft voor het schooljaar 1999-2000 een budget voor culturele activiteiten in de basisvorming van ongeveer 3.000 gulden. Dit bedrag is afkomstig uit de reguliere financiering van OCenW. Van dit budget wordt 1.500 gulden besteed aan de kosten van materialen voor de kunstvakken en lesmateriaal, 500 tot 600 gulden voor toegangsbewijzen van musea, theaters en concerten en 800 tot 900 gulden voor de uitkoop van voorstellingen of concerten. Het beschikbare geld wordt besteed door de vakdocenten.

Tabel 4*Posten die vallen onder het budget voor culturele activiteiten.*

Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	ja
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	ja
Toegangsbewijzen musea	ja
Kaarten voor theaters of concerten	ja
Uitkoop voorstellingen en concerten op school	ja
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	nee
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee
Bijscholing vakdocenten	nee
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee

9.4 Vouchers

Als er een subsidie komt voor culturele activiteiten in de basisvorming zal de school daar zeker een beroep op doen. Deze subsidie zou de school het liefst besteden aan toegangsbewijzen voor musea, gevolgd door de kosten van gastdocenten en ten derde aan toegangsbewijzen voor theaters of concerten. De school is van mening dat eventuele vouchers voor de basisvorming het best beschikbaar gesteld kunnen worden aan de vakdocenten.

Tabel 5

Besteding van eventuele subsidie voor culturele activiteiten en de drie posten die de hoogste prioriteit krijgen (1 hoogste prioriteit, 2 tweede plaats, 3 derde plaats).

Besteding van eventuele subsidie	ja / nee	prioriteit van 1 tot 3
Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	ja	1
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals theater, muziek, drama, dans, AV-vorming	nee	
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	ja	3
Toegangsbewijzen musea	nee	
Kaarten voor theaters of concerten	nee	
Uitkoop voorstellingen / concerten op school	nee	
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja	2
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	nee	
Kosten inhuren advies en steunfunctie	nee	
Bijscholing vakdocenten	nee	
Algemene kosten van kunstcoördinator	nee	

Bijlage 10

Christelijk Griffland College, Soest (provincie Utrecht)

10.1 Kenmerken

Het Christelijk Griffland College heeft de onderwijstypen mavo, havo en vwo en telt ruim 1.200 leerlingen. De basisvorming is in het eerste leerjaar gemeenschappelijk en daarna categoriaal. Het college heeft acht docenten voor de kunstvakken.

Tabel 1

Aantal leerlingen per leerjaar en per onderwijstype.

leerjaar	mavo	havo	vwo	totaal
1	100*	100*	99*	299*
2	83	120	51	254
3	95	92	60	247
4	63	112	57	232
5		94	40	134
6			36	36
Totaal	341	518	343	1.202

Tabel 2

Aanbod kunstvakken in de basisvorming, naar onderwijstype en leerjaar waarin de vakken door de leerlingen worden afgesloten (1=na eerste, 2=na tweede, 3=na derde leerjaar).

	mavo	havo vwo
Handenarbeid	2	2
Tekenen	2*	2*
Textiele werkvormen	nvt	nvt
Beeldende vorming tehatex	nvt	nvt
Audiovisuele vorming	nvt	nvt
Muziek	2	2
Dans	nvt	nvt
Drama	nvt	nvt

* Leerlingen kunnen tekenen als eindexamenvak kiezen.

10.2 Culturele activiteiten

Tabel 3

Binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten die in het kader van de kerndoelen basisvorming voor domein D beeldende vakken, dans, drama en muziek worden aangeboden, naar leerjaar.

Basisvorming	eerste jaar vmbo	tweede jaar vmbo	derde jaar vmbo	eerste jaar havo vwo	tweede jaar havo vwo	derde jaar havo vwo
Bezoek museum b.k. of Kunstenaar	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten
Bezoek concert			buiten			buiten
Bezoek theater	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten	buiten
Bezoek dansvoorstelling			buiten			buiten
Bezoek filmvoorstelling						
Bezoek hist. museum Archief, monumenten						

In het kader van de kerndoelen voor domein D bezoeken de leerlingen van de eerste drie leerjaren jaarlijks een kunstmuseum en een buitenschoolse theatervoorstelling. Alle leerlingen van het derde leerjaar bezoeken ook een concert en een dansvoorstelling. In het schoolgebouw maken de leerlingen van het eerste leerjaar kennis met de beeldende kunst. De leerlingen van het tweede en derde leerjaar wonen in de school een concert bij en voor de leerlingen van het derde leerjaar is er ook nog een dansvoorstelling in de school. Buiten de kerndoelen voor domein D wordt jaarlijks door alle leerlingen en bezoek gebracht aan een historisch museum / archief / monument.

10.3 Budget

De vakdocenten zijn verantwoordelijk voor de keuze van de culturele activiteiten. De school heeft een afzonderlijk budget voor culturele activiteiten in de basisvorming, dat bedraagt 13.000 gulden (boekjaar 1999). Hiervan was 5.000 gulden afkomstig uit de reguliere financiering van OCenW en 8.000 gulden uit de ouderbijdrage.

Het beschikbare geld wordt door de afdelingsleiders en sectiehoofden besteed aan het programma van de steunfunctie Eemland.

Tabel 4*Posten die vallen onder het budget voor culturele activiteiten.*

extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	nee
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	nee
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	nee
Toegangsbewijzen musea	ja
Kaarten voor theaters of concerten	ja
Uitkoop voorstellingen en concerten op school	nee
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	nee
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	nee
Kosten inhuren advies en steunfunctie	ja
Bijscholing vakdocenten	nee
Algemene kosten kunstcoördinator	Nee

10.4 Vouchers

Als er een subsidie komt voor culturele activiteiten in de basisvorming zal de school daar zeker een beroep op doen. De school wil dit geld gebruiken voor alle zaken die met de cultuureducatie in de basisvorming samenhangen en kan dan ook geen prioriteit aangeven in de bestedingsposten. Alle posten maken immers integraal onderdeel uit van een culturele activiteit. De school is van mening dat eventuele vouchers voor de basisvorming het best beschikbaar gesteld kunnen worden aan de scholen.

Tabel 5

Besteding van eventuele subsidie voor culturele activiteiten en de drie posten die de hoogste prioriteit krijgen (1 hoogste prioriteit, 2 tweede plaats, 3 derde plaats).

Besteding van eventuele subsidie	ja / nee	prioriteit van 1 tot 3
Extra taakuren vakdocenten of cultuurcoördinator	ja	1
Kosten voor materialen gebruikt bij vakken zoals tehatex, muziek, drama, dans, AV-vorming	ja	1
Aanschaf lesmaterialen over kunst en cultuur	ja	1
Toegangsbewijzen musea	ja	1
Kaarten voor theaters of concerten	ja	1
Uitkoop voorstellingen / concerten op school	ja	1
Gastdocenten op school zoals beeldend kunstenaars en schrijvers	ja	1
Vervoerskosten leerlingen naar musea, theater, concerten e.d.	ja	1
Kosten inhuren advies en steunfunctie	ja	1
Bijscholing vakdocenten	ja	1
Algemene kosten van kunstcoördinator	ja	1

